פולע טאבעלע פון דער מלוכה־לאטעריע — זעה 3. זייט

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 296 | Łódź, Sroda, 21 grudnia 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, מיטוואך, כ״ב כסלו תרצ״ג | № 296

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

אויסטויש פון ראטיפיקאציע־דאקומענטען

צווישען פוילען און סאוויעט־רוסלאנד

וו א ר ש א, 20 (טעלעפאניש)

ווי מיר דערוויסען זיך וועט היינטיגען פרייטאג אין אויסערן־מיניסטעריום פארקומען דער אויסטויש פון די ראטיפיקאציע־דאקומענטען וועגען נישט־אגרעסיע־פאקט, וואס איז געשלאסען געווארען צווישען פוילען און סאוויעט־רוסלאנד.

טריבונע אנגעהויבען צו שרייען, אז מ׳זאל ארויסלאזען אין פארלאמענט א דעלעגאציע פון ארבייטסלאזע. דער רוה־שטערער איז בעזייטיגט געווארען פון זאל.

נעכטיגע זיצונג פון סענאט

שארפע רעדע פון אנדעקישען סענאטאר גלאמבינסקי

וו א ר ש א, 20. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט איז פארגעקומען א זיצונג פון סענאט. דער ענדעקישער סענאטאר גלאמבינסקי האט געהאלטען א גרויסע רעדע, אין וועלכער ער האט שארף קריטיקירט די עקספאזע פון פרעמיער פריסטאר און אנגעגריפען דעם איצטיגען שטייער־סיסטעם.

די באהעלטסטע זיצונג פון סענאט קומט פאר פרייטאג, אויף דער טאגעס־ארדענונג וועט זיין דער ראטיפיצירט [illegible] פון דעם אפמאך צווישען פוילען און די סאוויעטען.

בעלאגערונגס־צושטאנד אין ארגענטינע

ב ו ע נ א ס ־ א י י ר ע ס, 20 (ספ. טעל.)

די ארגענטינישע רעגירונג האט ערקלערט בעלאגערונגס־צושטאנד אויף דער גאנצער טעריטאריע פון דער רעפובליק.

ב ו ע נ א ס ־ א י י ר ע ס, 20 (ספ. טעל.)

די ארגענטינער רעגירונג האט פעראורדענט דורכצופיהרען א רייה מאסען־ארעסטען צווישען די אפיצירען פון די מיליטער־גארניזאנען אין ארגענטינא, וועלכע האבען זיך בעטייליגט אין דער מלוכה־פערשווערונג געגען דער איצטיגער ארדנונג אין לאנד.

צווישען אנדערע זענען ארעסטירט געווארען, דער געוו. קריגס מיניסטער דע לא פינא, דער געוו. אינערן מיניסטער טאמבארין, דער געוו. אויסערן־מיניסטער פוערדאן און דער גאנצער צוזאמענשטעל פון צענטראל־קאמיטעט פון דער ראדיקאלער פארטיי אין ארגענטינא.

בעת די ווייטערדיגע רעוויזיעס אין בוענאס־איירעס האבען די געהיים־אגענטען ענטדעקט גוט־איינגעריכטעטע באמבען־פאבריקען און געהיימע שטאבען פון די פערשווערער.

די מלוכה־פערשווערונג איז ענטדעקט געווארען גאנץ צופעליג. אין איינער פון די געהיימע באמבען־פאבריקען איז בעת דער ארבייט אויפגעריסען די לאבאראטאריע מיט די אויפרייס־מאטעריאלען. די געקומענע פאליציי האט דארט געפונען א סך קאמפראמיטירענדיגען מאטעריאל און איז גלייכצייטיג געפאלען אויף די שפורען פון א ברייט־פערצווייגטער אנטי־מלוכה׳שער ארגאניזאציע.

נייע קרעדיטען צו בעקעמפען די ארבייטסלאזיגקייט

נישט אין פוילען נאר אין ענגלאנד

ל א נ ד א ן, 20 (סז. טעל.)

דער פארלאמענט האט נאך א לאנגער דעבאטע איבער דער פראגע פון נייע קרעדיטען אויפ׳ן קאמף מיט ארבייטסלאזיגקייט, בעשלאסען מיט 216 שטימען געגען 31 צו עפענען נייע קרעדיטען אויף דעם צוועק אין דער סומע פון 19 מיליאן פונט שטערלינג. בעת דער דעבאטע האט אנ׳ארבייטסלאזער, וואס האט זיך געפינען אויף דער

יעדער וואס וויל זעהען

דאס נייע ארץ־ישראל

דארף אין קינא געהן „ראקיעטא״

40 שענקיעוויטשא 40

פון 12 פריה ביז 12 אווענד ווערט דעמאנסטרירט דער נייער א״י־דיגער העברעאישער קלאנג־פילם. בילעטן צו בעקומען אין „תוצרת ארץ־ישראל״ שרודמיעסקא 1 און אין קאסע פון קינא „ראקיעטא״

להדליק נרות של חנוכה!

י י ד ע ן! קויפט נור דעם א ר ץ ־ י ש ר א ל ׳ ד י ג ע ן בוימאייל

שמן זית־זך

מזיתי ארץ־ישראל

פון 50 גראשען אן א פלעשעל קאנט איהר בעקומען

אין „תוצרת ארץ־ישראל״

(ארץ־ישראל־געוועלב), שרודמיעסקא 1.

5358

צענטראלער סוחרים און פאבריקאנטען־פערבאנד

אויף לאדזשער וואיעוואודזטווע (פעטריקאווער 10)

מיכט בעקאנט, אז דאס

אויסקויפען פאטענטען אויפ׳ן יאהר 1933

ענדיגט זיך פרייטאג, דעם 30 ד. ח. 2 נאכמיטאג

כדי צו פערמיידען א געדראנג, ביטען מיר וואס פריהער צו קימען אין אונזער פעראיינס קאנצעלאריע אין די ביורא־שעה׳ן פון 9 ביז 2 בייטאג און פון 4—7 אווענד. מיר מאכען אויך בעקאנט, אלע אונזערע רעפלעקטאנטען אויף

חורש׳ליכע הנחה־טראמוויי־בילעטן צום פרייז פון 20 זל.

זאלען קימען איינצאהלען נישט שפעטער ווי ביז דעם 27־טען ד. ח. אין די ביורא־שעה׳ן און מיטברענגען פאטאגראפיעס.

5368

די בילעטען וועלען זיין אנגענומען אין פעראיינס־קאנצעלאריע.

באלוטער יודישער פליישער־פעראיין

84 זגערזשער 84.

מאכט בעקאנט זיינע מיטגלידער. אז זונטאג, דעם 25. דעצעמבער ד. י., 4 א זייגער נאכמיטאג קומט פאר אין לאקאל די

גענעראל־פערזאמלונג

מיט פאלגענדען טאג־ארדנונג:

1) וואהלען פון א פרעזידיום, 2) בעריכט פון דער פערוואלטונג און רעוו.־קאמיסיע, 3) וואהלען פון א נייע פערוואלטונג, 4) פרייע פארשלאגען.

אלע מיטגלידער ווערען געבעטען אונבעדינגט צאהלרייך צו ערשיינען.

מיט אכטונג

משה איינשינדלער, יאשקע האכטאן, לייזער צינגמאן.

5476

פאר גאלד,

בריליאנטען, בישוטעריע און לאמבארד־קויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזן

אייזידאר פיאלקא

פעטריקאווער 7. 6078

ENGLISH

פאר ענגער און מארטע־געשיטענע. קאנווערס־ציע, ליטעראטור

ערטיילט א פעהיגער פע־דאגאג. — אפערטען אין אדמיניסטר. סאר „Mir״.

קרן היסוד לודז.

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

היינט, מיטוואך, ד. 21 דעצעמבער 8.30 אווענד

פייערליכע ארץ־ישראל־אקאדעמיע

מיט רעדעס אויף ד. ט.:

„פאר דער פינפטער עליה״

וועלען ארויסטרעטן: ראטמאן ד״ר מ. הילדעס, מיטגליד פון דירעקטאריום פון קה״י

אדוואקאט א. לעווינסון (ווארשא) דירעקטאר פון קה״י אין פוילען.

בילעטען פון 30 גראשען אן צו בעקומען אין ציוניסטישען ביורא, שרודמיעסקא 29 און פון 5 נאכמ. ביי דער קאסע פון דער „פילהארמאניע״.

1313

Lekarz-Dentysta

M. Kaniewska

Zawadzka 6.

נעהמט אן פון 10—1 מיטאג און פון 3—7 אווע׳ד.

אויגען־קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פעטריקאווער 90, טעל. 72־221

נעהמט אן שטענדיגע אויגען־קראנקע (צוועק אפעראציע א.ז.וו.), ווי אויך אמבולאטאריש פון 9—1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.

4091

נאך לאנגע שווערע ליידען איז געשטארבען מיין ליבע פרוי, אונזער טייערע און אונפערגעסליכע מוטער, שוועסטער, שוועגערין און טאנטע

ב״ע

סימע צאללע

(געבוירען קאץ) אין עלטער פון 36 יאהר

(געוואוינט גענשא 7).

די לויה קומט פאר היינט, מיטוואך, ד. 21 דעצעמבער 1932. 2 א זייגער בייטאג פון ראדאגאשטשער שפיטאל, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

5370

אנאנסן אין נייעם פאלקסבלאט האבן גרעסטען ערפאלג!

היינט – דער אורטייל אין לעמבערגער שטאנד-געריכט

לעמבערג, 20 (טעל.)

אין פערלויף פון היינטיגען טאָג זענען אויס-געהערט געוואָרען אלע איבריגע עדות אין שטאַנד-געריכט געגען די אוקראאינישע אָנפאלער אויף דער פּאָסט אין גרודעק.

דער פּראָקוראָר האָט געפאָדערט פאר 4 בא-שולדיגטע טויט - שטראָף. היינט וועלען רעדען די פערטיידיגער און ס'וועט ארויסגעטראָגען ווערען דער אורטייל.

פערשוואונדען געווארען 18 טויזענד זל.
ביים צאהלען געלד אין סאסנאוויצער „באנק פאלסקי"

סאָסנאָוויץ, 20. (ספ. טעל.) אין דער סאָס-נאָוויצער אָפּטיילונג פון „באַנק פּאָלסקי" זענען גע-קומען 2 בעאַמטע פון דער בענדינער צינק-פאַבריק, כדי אָפּצונעהמען 90 טויזענד זלאָטעס, מ'האָט זיי אויסגעצאָהלט דאָס געלד און דאַן זענען זיי אוועק צו אַן אַנדער פענסטערל כדי צו קאָנטראָלירען, צי די סומע שטימט. דאָ האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז ס'פעהלט 18 טויזענד זלאָטעס. מ'האָט באַלד אָפּ-געשלאָסען די באַנק, רעווידירט אַלע אַנוועזענדע, אָבער אָהן שום ערפאָלג. די 18 טויזענד זלאָטעס זע-נען אויף אַ געהיימנישפולען אופן פערשוואונדען געוואָרען, בעת די בעאַמטע האָבען דאָס געלד אי-בערגעטראָגען פון איין פענסטערל צום צווייטען.

וויצע-מיניסטער סטאזשינסקי
בעקומען א לאנגען אורלויב

וואַרשא, 20 (טעל.)

דער וויצע-פינאַנץ-מיניסטער סטאַזשינסקי האָט פון מלוכה-פּרעזידענט בעקומען א לעננערן אורלויב. גלייכצייטיג איז ער נאָמינירט געוואָרען אַלס וויצע-פּרעזעס פון „באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראיאָ-וועגאָ".

צווייהונדערט מיליאן דאלאר
האבען יודען אינוועסטירט אין א"י אין די לעצטע יאהרען

אין לאָנדאָן איז פאָרגעקומען אַ גרויסער מאַר-סעןמיטינג פון יודישע סטודענטען אויף וועלכען ד"ר ווייצמאַן האָט געהאַלטען אַ גלענצענדע רעדע.

ווען ער איז נאָך אַלס סטודענט געווען אין דער שווייץ, אין דער שטאָט בערן, האָט ער מיט נאָך זי-בען חברים זיך גענומען גרינדען א ציוניסטישען סטודענטען-פעראיין. זיי האָבען זיך אָבער, צווישען די יודישע סטודענטען, אָנגעשטויסען אָן אַ פעסטע וואַנד פון אַזוי גערופענעם אינטערנאַציאָנאַליזם און סתם אַסימילאַציע.

די האָבען זיך דאָך נישט דערשראָקען און האָ-בען איינגעאָרדענט אַ גרויסען ויכוח אָוונד, צו וועלכען די „אינטערנאַציאָנאַליסטען" האָבען איינגע-לאַדען זייערע גרויסע קאַנאָנען: לענין און טראָצקי בכבודם ובעצמם.

דער ויכוח האָט אָהן קיין ענדע געדויערט פולע דריי טעג און נעכט. די פּראָפעסאָרען האָ-בען זיך געוואונדערט פאַרוואָס די אוניווערזיטעט-זאַלען זענען מיטאַמאָל גאַנץ לעדיג געוואָרען.

צום סוף איז ער, ד"ר ווייצמאַן, מיט זיינע 7 אונטערהאַלטער אַרויס מיט אַ נצחון. ס'איז געגרינ-דעט געוואָרען א ציוניסטישער סטודענטען פעראיין מיט אַנעריך 300 חברים. פיל פון יענע סטודענטען געפינען זיך איצט אין ארץ ישראל וואו זיי פער-נעהמען זעהר פעראַנטוואָרטליכע פּאָזיציעס.

ד"ר ווייצמאַן רעדט דאַן אַרום די בעפרידיגענ-דע לאַגע אין ארץ ישראל און זאָגט אַז אַז די גוטע בשורות פון ארץ-ישראל זענען איצט געוואָרען אַ ביסער לייט-מאָטיוו אין אלע ציוניסטישע רעדעס, וועלכע האָבען זיך אַמאָל גאָר אויסגעצייכענט מיט קלאָגערייען די סיבות פון דעם אויפשוואונג אין ארץ ישראל זענען גאַנץ קלאָרע: ערשטענס, דאַרף מען אַלע מאָל געדענקען אַז אין ארץ ישראל זענען אין די לעצטע יאָהרען אינוועסטירט געוואָרען אַרום 30 ביז 40 מיליאָן פונט, וועלכע ווייזען איצט ממשות'דיגע רעזולטאַטען.

די מאַנדאַטאַרישע מאַכט, ווידער האָט אין די לעצטע יאָהרע געענדיגט איהר שטיצונג צו אונזער אַרבייט. דער ריזיגער הויך-קאָמיסאַר פון ארץ-ישראל האָט די זעהר לויבענסווערטע באַוואונג צו פיהרען דאָס לאַנד אויפ'ן וועג פון פּראָגרעס און ענטוויקלונג: אָבער די הויפט-סיבה פון אויפשוואונג קען מען געפינען אין דער קאַטאַסטראָפאַלער לאַגע פון די יודען אין גאָר דער גאַנצער וועלט.

פולע פרייהייט קען מיר נאָר דערגרייכען אין ארץ-ישראל, וואו מיר דאַרפען זיך נישט לעבען אין אַ פרעמד בעט, אין אַ מין מטת סדום, וועלכע האָט אויף אונז תמיד געוואַרט אין די גלות לענדער. מיר האָבען זיך געמוזט צופאַסען צו דער דאָר-זיגער בעט; אויסציהען זיך אָדער צוזאַמענציהען זיך לויט דעם גרויס פון בעט.

אַט די שטענדיגע צופאַסונג האָט אונז קיינמאָל נישט געגעבען די מעגליכקייט בייצושטייערן צו דער וועלט ציוויליזאַציע אַלס יודען, אַלס קינדער פון איין פאָלק.

אַ טרויעריגע אילוסטראַציע איז פּראָפעסאָר איינשטיין, וועלכער איז היינט צו טאָג דער בעלעבסטער עמיגראַנט, נאָכדעם ווי ער האָט זיך יאָהרען-לאַנג געמוזט צופאַסען צו די בעטען, וואָס די שרייבות פון דייטשלאַנד פלעגען איהם אַנגרייטען.

ארץ ישראל איז דאָס איינציגע לאַנד אין דער וועלט וואו דער יוד האָט נישט פאַר זיך אַ בעט און מוז זיך צו איהר צופאַסען.

אויפגעריסען 14 גראנאטען
און פערניכטעט די קאזארמעס אין יוגאסלאוויען

בעלגראַד, 20 (ספ. טעל.)

פערגאַנגענע נאַכט האָט מען אין די קאַסאַ-רען אין זאַרעגנטשאַר אונטערגעלעגט 14 גראַנאַטען, וועלכע האָבען אויפגעריסען און פערניכטעט די קאַסאַרען.

נאכ'ן טרויעריגען פאל אויפ'ן באקס-מעטש אין ביאליסטאק

ביאַליסטאָק, 20. (ספ. טעל.) מיר האָבען שוין געמעלדעט וועגען דעם טרויעריגען פאַל בעת אַ באָקס-מעטש אין ביאַליסטאָק וואו אַ פּוילישער באָקסער איז געשטאָרבען נאָך אַ קלאַפּ וואָס ער האָט בעקומען פון יודישען באָקסער בערעזינסקי, דער יו-דישער באָקסער איז אַרעסטירט געוואָרען, נאָך דער אַדורכגעפירטער אויספאָרשונג, איז בערעזינסקי היינט בעפרייט געוואָרען.

היינט איז אויך פאָרגעקומען די לויה פון דעם פערשטאָרבענעם זדאַנאָוויטש. אין דער לויה, וועלכע איז אדורך פולשטענדיג רוהיג, האָבען זיך בעטייליגט די מיטגלידער פון אַלע היגע יודישע ספּאָרט-קלובען.

פאר רכילות אויפ'ן וויצע-מי-ניסטער סטאזשינסקי
פער'משפט אויף 10 חדשים טורמע

וואַרשע, 20 (טעל.)

היינט האָט זיך פערענדיגט דער פּראָצעס גע-גען געוו. רעדאַקטאָר פון „גלאָס פּראַוודי" אַלפּינ-סקי און אַ געוויסען פּזשעוולאַצקי, וועלכע זענען געשטאַנען פאַר'ן געריכט פאַר פערשפּרייטען רכילות געגען וויצע פינאַנץ-מיניסטער סטאַזשינסקי, בעשול-דיגענדיג איהם, אַז ער האָט גענומען לאַפּוּבקעס.

דאָס געריכט האָט פער'משפט אַלפּינסקי אויף 10 חדשים טורמע און פּזשעוולאַצקי אויף 4 חדשים

פרעזידענט לעברען איבערגע-נומען דעם עהרען-פאטראנאט
איבער די געוו. יודישע פראנט-זעלנער אין פראנקרייך

פּאַריז (יט"א) דער פראַנצויזישער מלוכה-פּרעזידענט לעבּרען און דער עקס-פּרעמיער העריאָ האָבען איבערגענומען דעם עהרען-פּאַטראָנאַט אי-בער'ן פערבאַנד פון געוו. יודישע פראַנט-זעלנער אין פראַנקרייך.

נפטר געווארען דער לאסקער רב.

לאַסק, 20. (טעלעפאָניש) היינט 12 ביינאַכט איז נפטר געוואָרען הרב ר' צבי אריה יהודה יעקב מיזליש. די לויה קומט פאַר היינט, מיטוואָך 3 אַ זייגער בייטאָג.

ד"ר ווייצמאן וועגען דער ענטוויקלונג
פון העברעאישען אוניווערזיטעט אין ירושלים

לאָנדאָן, (יט"א.) אויף דער יעהרליכער פער-זאַמלונג פון די „פריינד פון העברעאישען אוני-ווערזיטעט" אין לאָנדאָן, האָט דר. חיים ווייצמאַן, ווי מיר האָבען שוין טעלעגראַפיש מיטגעטיילט, גע-האַלטען אַ גרעסערע רעדע וועגען דער ענטוויקלונג פון העברעאישען אוניווערזיטעט אין ירושלים, וואָס איז אַריינגעטרעטען אין זיבעטען יאָהר פון זיין עקזיסטענץ.

דר. ווייצמאַן האָט אין זיין רעדע אָנגעוויזען, אַז אַמשטאַרקסטען האָט זיך ענטוויקעלט דער הו-מאַניסטישער פאַקולטעט, וועלכער בעשטעהט פון אַ רייה אינסטיטוטען, דער הומאַניסטישער פאַקול-טעט איז אויך דער ערשטער, וואָס גיט אַרויס דיפּלאָמען און אין איניגע טעג אַרום וועלען פיי-ערליך איבערגעגעבען ווערען דיפּלאָמען די 13 היי-יאָהריגע אַבסאָלווענטען. דאָס ערשטע אָרט פער-נעהמט דער אינסטיטוט פאַר העברעאישע וויסענ-שאַפטען, וואָס האָט זיך שוין ערוואָרבען אַ בעדיי-טענדע רעפּוטאַציע אין דער וויסענשאַפטליכער וועלט און גרופּירט אַרום זיך אַ רייהע בעדייטענדע געלעהרטע, דאָס איז אויך קיין פאַל נישט קיין רבני-שע שול אָדער טעאָלאָגישער סעמינאַר נאָר אַ פיל-זייטיגע וויסענשאַפטליכע קערפּערשאַפט, די דאָזיגע הויכשול שטרעבט נישט צו פאַבריצירען פּראָפעסיאָ-נעלע יודען, נאָר איז הויפּטזעכליך אַ צענטער פאַר העברעאישער וויסענשאַפט, פון די 180-190 סטו-דענטען וועלכע שטודירען אויף דעם העברעאישען אוניווערזיטעט, זענען כמעט דריי פערטעל פער-רעגיסטרירט אויף דער הויכשול פאַר העברעאישער וויסענשאַפט. חוץ דעם איז אויף דעם הומאַניס-טישען פאַקולטעט טעטיג אַ פילאָזאָפישע הויכשול, הויכשול פאַר אָריענטאַלישע סטודיען און מאַטעמאַ-טישער אינסטיטוט.

די קאַטעדער פאַר ביאָלאָגישער כעמיע, וואָס עקזיסטירט זייט דער גרינדונג פון אוניווערזיטעט און טער דער לייטונג פון אַ בעריהמטען וויסענשאַפט-לער איז פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ וויכטיגען פאָרשונגס-צענטער וואָס ווערט הויכגעשעצט אין די וויסענשאַפטליכע קרייזען.

די קעניגליכע געזעלשאַפט אין לאָנדאָן האָט, נעהמענדיג אין אַכט די ביז-איצטיגע דערגרייכונ-גען פון די ירושלימער פאָרשער, אַפערטרויט דעם ביאָלאָגישען אינסטיטוט ביים העברעאישען אוני-ווערזיטעט אַ רייהע פאָרשונגען אין די לענדער פון מיטעללענדישען ים, ענליכע פאָרשונגען זענען אויך געמאַכט געוואָרען אויף אַנדערע געביטען פון דער וויסענשאַפט.

עס ווערען שוין געבויט די געביידעס פון פיזישען אינסטיטוט און די פיזישע און כעמישע הויכ-שולען וועלען שוין אין אַ יאָהר אַרום פונקציאָני-רען נאָרמאַל, און וועלען געבען די מעגליכקייט פו-נאַנדערצובויען די מעדיצינישע הויכשול, וואָס וועט ענטשטעהען אין 3-4 יאָהר אַרום, מען דאַרף געדענקען, דאָס די שאַפונג פון אַ מעדיצינישער הויכ-שול אין מזרח איז פערבונדען מיט גרויסע שווע-ריגקייטען. אויך אויף דעם אוניווערזיטעט אין קאַ-הירא קומט אויס זעהר שווער צו פיהרען די אַנאַ-טאָמישע איבונגען, ווייל נישט די מוזולמענער און נישט די יודען ערלויבען נישט צו פּלמסען די מתים, דער ערשטער עטאַפּ פון דער מעדיצינישער הויכשול וועט זיין די גרינדונג פון אַ מאָדערנעם שפּיטאָל אין ירושלים. פאָנדען אויף דעם צוועק ווערען שוין איצט געזאַמעלט.

די לאַנדווירטשאַפטליכע עקספּערימענטאַלע סטאַציע האָט לעצטענס בעקומען נייע בנינים און פיהרט דורך פאָרשונגען אויף אַלע געביטען פון דער לאַנדווירטשאַפט אין א"י, עס ווערט געפּלאַנט צו פער-וואַנדלען די לאַנדווירטשאַפטליכע סטאַציע אין אַ הויכשול פאַר לאַנדווירטשאַפט, וואָס וועט זיין פער-בונדען מיט'ן העברעאישען אוניווערזיטעט.

צום סוף האָט דר. ווייצמאַן בעטאָנט, אַז דער ירושלימער אוניווערזיטעט בעזיצט שוין איצט אַ געוויסען צוציהונגס-קראַפט, וואָס וועט אַלץ מעהר שטייגען. מען דאַרף אָבער געדענקען, אַז דער אוני-ווערזיטעט טאָר נישט וואַקסען צו שנעל אין פער-גלייך מיט'ן וואוקס פון דער יודישער נאַציאָנאַלער היים, כדי עס זאָל זיך נישט ענטוויקלען די קראַנק-הייט, וואָס שטעלט מיט זיך פאַר אַ צו-גרויסען קאָפּ אין פערגלייך מיט'ן קערפּער.

אויף דער-זעלבער זיצונג פון די „פריינד פון העברעאישען אוניווערזיטעט" זענען אַלס נייע וויצע-פּרעזידענטען פון דער געזעלשאַפט געוועהלט גע-וואָרען: סער ראַבערט וואַלי קאָהען, סער פערסי-וואַל דייוויד, וועלכער האָט לעצטענס געגרינדעט די אַרכעאָלאָגישע קאַטעדער אין ירושלים, לאָרד קאַנ-ווי און פּראָפ. צימערן פון אָקספאָרדער אוניווערזי-טעט, וועלכער איז בעקאַנט מיט זיינע אַרבייטען וועגען פעלקערבונד.

Dr. Z. RAKOWSKI

ספעציאַליסט פאַר
אוירען, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען
11 ליסטאָפּאַד 9 (קאָנסטאַנטינער)
טעל. 127-81
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
נעמט אויך אָן אין לעשניצע זגערזשער 17 פון 11—2 אין כעלמי פון 8—9 פריה.

אויטאָגענישע שווייסונגען
מעטאַל-בעאַרבייטונגען
שלאָסעריי-אַרבייטען
מאַשינען-טיילען
פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź
קאָנסטאַנטינער 11/13

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 216-90
ספּעציעל-אַרצט פאַר הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער-שוועכע, אַלע אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8—2 און פון 5—9 אָוועגד.
בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען.

Dr. Wajnberg
ספּעצ. פון האַרץ-און לונגען-קראַנקהייטען
ציגעל-גאַס 11, טעל. 126-02
נעמט אָן פון 9—10 פריה, 3—4 און 8—9 אָוועגד.

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז געשטאָרבען אין עלטער פון 78 יאָהר מיין ליבער און נישט פערגעסליכער מאַן

נ"ע מנחם מענדער ב"ר יצחק ז"ל פרעכנער

לאַנגיעהריגער סוחר און מיטגרינדער פון איניגע צעהנדליגער אינסטיטוציעס אין לאָדז

די לויה קומט פאַר היינט, מיטוואָך, דעם 21 דעצעמבער 1932, 1 אַ זייגער בייטאָג פון טרויער-הויז זאַוואַדזקאַ 12, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערענדע הינטערבליבענע.

מאניפעסט פון פרעזידענט הובער

וועגן די מלחמה-חובות, ווירטשאפטליכע וועלט-קאנפערענץ און ענטוואפנונגס-פראגע

וואשינגטאן, 20. (ספ. טעל.) דער מאניפעסט פון פרעזידענט הובער דערמאהנט די מלוכות וועלכע האבען געצאהלט די דעצעמבער-ראטע און פון דער צווייטער זייט די מלוכות, וועלכע האבען נישט געצאהלט, דערביי ווערט אונטערגעשטראכען וועלכע מלוכות האבען נישט געהאט די מעגליכקייט צו בעצאהלען. דאן געהט הובער איבער צו דער פראגע פון די איראפעאישע בעוואפנונגען, וועלכע צווינגען אמעריקא אויסצוגעבען אויף פערטיידיגונגס-צוועקען מעהר ווי פאר דער מלחמה, אייניגערעכנט דעם מאראטאריום, שרייבט הובער, האט אמעריקא געברענגט א גרעסערן קרבן, ווי וועלכע ס'איז אנדערע מלוכה, דאס אנולירען די חובות שטעלט זיך הובער קאטעגאריש אקעגען. אלע פערליכטערונגען, וועלכע אמעריקא וועט צושטעלן מאכען, דארפען בעקומען א בפירושע כאמפענסאציע אין דער פארם פון פערליכטערונגען אויף די אפזאץ-מערק.

די ווירטשאפטליכע וועלט-קאנפערענץ דארף נישט — לויט דער מיינונג פון פרעזידענט — בעריהרען די פראגע פון חובות. מ'דארף אויך נישט צונויפרופען קיין אלגעמיינע קאנפערענץ פון די פעלי-חובות. צום סוף ערקלערט דער פרעזידענט, אז מ'דארף זיך קודם כל פערנעהמען מיט די בעדייטענדסטע פראבלעמען פון איצטיגען מאמענט. מ'דארף תיכף צוטרעטען צו'ם אויסצוארבייטען און צוגרייטען שריט אויף דער צוקונפט, מ'דארף שאפען אן אינסטיטוציע וועמעס אויפגאבע ס'זאל זיין דאס בעטראכטען די פראגע פון די חובות, דערביי דארף מען שוין איצט בעשטימען עטליכע מיטגלידער פון דער דאזיגער אינסטיטוציע, וועלכע דארפען זיך פערנעהמען מיט'ן צוגרייטען די ווירטשאפטליכע וועלט-קאנפערענץ און וואלטען געפיהרט א מיינונגס-אויסטויש וועגען די חובות מיט יעדער מלוכה בעזונדער, די דיסקוסיע אין דער פראגע פון די חובות טאר נישט פערענדיגט ווערען פאר'ן 4. מערץ, מ'טאר אבער נישט אפלייגען די צוגרייטונגס-ארבייטען, צוליב דעם, האט געענדיגט הובער, לעגט איך פאר זיך צו ווענדען צום פרעזידענט רוזוועלט וועגען מיטארבייט.

לאנדאן, 20. (ספ. טעל.) די ענגלישע פרעסע האט זעהר גינסטיג אויפגענומען דעם מאניפעסט פון פרעזידענט הובער, די פרעסע האלט, אז לויט דעם מאניפעסט קען מען זעהען, אז באלד נאך ניי-יאהר, נאך אין חודש יאנואר, וועט אמעריקא אנהויבען אונטערצוהאנדלען מיט ענגלאנד וועגען רעווידירען דעם איצטיגען אפמאך וועגען צאהלען די מלחמה-חובות.

ליטווינאוו ביי שלייכער'ן און נויראט'ן

ס'זענען ארומגערעדט געווארען אקטועלע פראגען

בערלין, 20 (ספ. טעל.)

דער סאוויעטישער אויסערן קאמיסאר ליטווינאוו, וועלכער האט געווייזלט אין בערלין אויף דער צוריקרייזע פון גענף קיין מאסקווע, האט בעזוכט דעם קאנצלער שלייכער און דעם אויסערן-מיניסטער נויראט. דער אפיציעלער קאמוניקאט וועגען די דאזיגע וויזיטען דערצעהלט, אז ס'זענען ארומגערעדט געווארען פראגען, וואס אינטערעסירען די סאוויעטען און דייטשלאנד. ס'איז ווידער פעסטגעשטעלט געווארען דער הסכם צווישען די שטאנדפונקטען פון ביידע מלוכות.

נייע פראנצויזישע רעגירונג

ווערט שארף בעקעמפט דורך דער רעכטער פרעסע

פאריז, 20. (ספ. טעל.) דער נייער קאבינעט פון פאל באנקור, האט געמאכט א גאנג אלע די ערשטע זיצונג, די פארלאמענטארישע און פאליטישע קרייזען בעשעפטיגען זיך אין דער ערשטער רייה מיט דעם פראגראם פון נייעם פינאנץ-מיניסטער שעראן, וועלכער וועט זיך בעמיהען אויסצושריבען פון פראגראם פון דער פריהערדיגער רעגירונג, די הויפט-שוועריגקייטען אויסצופיהרען דעם דאזיגען פלאן איז די רעדוקציע פון בעאמטע-געהאלט און די אינוואלידען-רענטעס, די רעגירונג וועט איצט אנהויבען אונטערהאנדלונגען מיט די בעאמטע-פעראיינען.

דער נייער פינאנץ-מיניסטער וויל אויך איינפיהרען, אנ'איינמאליגען קריזיס-שטייער אין דער הויך פון 12 פראצענט פון דער הכנסה.

פאריז, 20. (ספ. טעל.) די פראנצויזישע פרעסע שרייבט מיט גרויס צוריקגעהאלטענקייט וועגען דער נייער פראנצויזישער רעגירונג.

אין אלגעמיין שרייבט מען אז באנקור האט געשאפען א רעגירונג, אבער נישט אזעלכע ווי ער האט געוואלט שאפען.

מ'שרייבט אויך, אז דאס איז די יאר'ס רעגירונג אבער אהן הערייא, און דעריבער וועט ער זיך נישט לאנג האלטען די רעכטע פרעסע אטאקירט שוין זעהר שארף די נייע רעגירונג, וועלכע איז לויט איהר מיינונג צופיל לינק.

דער נייער פראנצויזישער קאבינעט

אויבען פון לינקס: האנדעלס מיניסטער ... אונטען פון לינקס: אינערן-מיניסטער שאטאן, קריגס-פלאט-מיניסטער לעיג, קריגס-מיניסטער באלאדיע, לופט-פלאט-מינ. פענלעווע.

נייע פאליטישע קאמבינאציעס אין איראפא

זענען פערטראכט געווארען דורך מוסאליני'ן

פאריז, 20 (ספ. טעל.)

די פאריזער פרעסע שרייבט זעהר פיל וועגען די נייע פאליטישע קאמבינאציעס, וואס זענען פערטראכט געווארען דורך מוסאליני'ן. איטאליען וויל מען זאל אנהויבען צו רעדען וועגען רעווידירען די גרעניצען. ווייטער וואלט מוסאליני געוואלט, אז ס'זאל געשאפען ווערען אנ'אייראפעאישער דירעקטאריאט פון ענגלאנד, פראנקרייך, איטאליען און דייטשלאנד. איטאליען זאל דאן בעקומען דאס רעכט פון עקספאנסיע, כאטש ביז קאנסטאנטינאפאל. דייטשלאנד זאל קענען זיך אויסברייטערען ביים באלטישען ים צום שאדען פון פוילען און די לענדער, וואס ליגען אין שכנות צו פוילען, נישט אויסשליסענדיג רוסלאנד אליין.

רעוומאטיקער און נערוועז-ליידענדע

דארפען אין זייער אייגענעם אינטערעס אויספרובען די פון זעהר גוטער ווירקונג בעקאנטע טאגאל-טאבלעטקעס. טאגאל שטילט נישט נאר די שמערצען, איז אויך עוקר מן השורש די קראנקהייט. אונשעדליך פארן הארץ, מאגען און אנדערע ארגאנען. טויזענטער דאקטוירים האבען אויסגעדריקט זייער אנערקענונג פאר דער גוטער ווירקונג פון טאגאל. אין אלע אפטייקען. פרייז 2 זל. רעג.-נר. 1364.

שרעקליכע גריפע-עפידעמיע אין אמעריקא

איבער 800 טויט-פאלען

ניו-יארק, 20 (ספ. טעל.)

לויט ידיעות פון געזונדהייטס-אמט האט די גריפע-עפידעמיע וואס איז אויסגעבראכען אויפ'ן ברעג פון שטילען אקעאן, אנגענומען דראהענדע פארמען אין די דרום שטאטען. פאריגע וואך זענען געשטארבען פון גריפע און פון לונגען-ענטצינדונג וואס האט זיך ענטוויקעלט נאך דער גריפע, 807 פערזאן.

בעגריסונגען פון הובער און רוזוועלט

צום באנקעט לכבוד מאריס ראטענבערג

ניו-יארק (יט"א) אין „האטעל אסטאר" איז פארגעקומען א באנקעט לכבוד דעם פרעזידענט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין אמעריקע ה' מאריס ראטענבערג אין אנערקענונג פון זיין 20-יעהריגער פערדינסטפולער ארבייט פאר דער בעוועגונג. צום באנקעט זענען ערהאלטען געווארען ווארמע בעגריסונגען פון פרעזידענט הובער, דעם קינפטיגען פרעזידענט פראנקלין רוזוועלט, גובערנאטאר הערבערט לעהמאן, פרעזידענט נחום סאקאלאוו, ד"ר חיים ווייצמאן א. אנד.

מיט גרויסע רעדעס זענען ארויסגעטרעטען נאטאן שטרויס, פעליקס ווארבורג, ד"ר כירוס אדלער ראב. סטיפען וויז, דזשעמס מארשאל און יוליוס האכמאן אין נאמען פון „אינטער-געשיאנעל לידיס גארמענט ווארקער'ס יוניאן".

ה' פעליקס ווארבורג האט אנגעוויזען אויף די גרויסע פערדינסטען פון ה' מאריס ראטענבערג ביי דער פערברייטערונג פון דער יודישער אגענץ. א דאנק זיין טאקט און איבערצייגונגס-קראפט זענען פאר דער זאך געוואונען געווארען פיל פערזענליכקייטען. ראטענבערג'ן איז צו פערדאנקען — האט ערקלערט ה' פעליקס ווארבורג — וואס די יודישע געמיינשאפט אין אמעריקע האט עמפפונדען דעם ערפרישענדען איינפלוס, וואס שטראלט פון א"י.

געגען די לעמבערגער געשעהענישען

פראטעסט-רעזאלוציע פון די יודישע אקאדעמיקער אין באזעל

באזעל (יט"א) אויף אן אויסערארדענטליכער פערזאמלונג פון פעראיין פון יודישע אקאדעמיקער אין באזעל איז אנגענומען געווארען א פראטעסט-רעזאלוציע געגען די לעמבערגער געשעהענישען און די בעגרעניצונגען פאר יודישע אקאדעמיקער.

ציהונג פון דער מלוכה-לאטעריע

2-טער קלאס 5-טער טאג

150.000 zł. Nr. 109707.

50.000 zł. Nr. 98837.

20.000 zł. Nr. 9432.

Po 1.000 zł. na N-ry 16021 68577 91307 117568 132751.

Po 500 zł. na N-ry 33213 51361 89942 62238 116920.

Po 400 zł. na Nry 16493 41806 63047 84985 93016 111050 130717 139538.

Po 250 zł. na N-ry 24879 53354 58851 65520 66153 70644 75001 87487 92126 108956 111271 123030 135443 139474+.

Po 200 zł. na N-ry 11454 13479 15580 17277 20086 20467 20527 21584 30175 31195 32015 35700 38566 42233 45730+ 45885 46248 51588 52192 57409 67758 69157 70203 74129 76668 78418 80973 81368 83040 85663 87207 92935 95503 109641 111983+ 113677 115739 116984 125113 131232 131914 132439 136554 136753 146191.

Po 150 zł. na N-ry:

94 129 295 549 689 952 1022 198 457 979 2157 431 658 713 857 940 55 3156 99 260 582 714 44 16 4018 77+ 164 283 431 53 726 5297 305 436 505 51 659 852 919 6102 55 484 545 765 7275 551 776 81 882 8430 35 634 39 83 875 76 916 51+ 9120 31 36 50 340 435 569 626 35 800 10164 518 643 796 904 7 11040 82 189 217 353 535 601 40 12209 415 84 541 98 688 799 71 13065 501 5 14003 41 225 379 464 572 719 15079 755 16016 432 697 899 17195 633 859 94 18304 546+ 47 86 771 860 70 19161 76 330 515 598 649 20007 38 900 33 60 22141 46 332 50 63 622 56 731+ 23098 481 555 79 633 750 819 30 912 54 24111 257 72 658+ 25053 124 347 87 520 802 87 993 26300 452 605 799+ 27054 56 259 515 857 906 58 28012 99 443 94 590 844+ 29204 355 421 22 767 935 30046 110 407 681 90 782 938 31048 165 222 327 553+ 642 76 90 851 75 32133 62 561 70 88 90 91 695 735 872 33088 211 406 60 821 919 34155 546 651 718 824 35113 309 450 634 716 826+ 58 68 71 910 36187 323 414 508 839 37102 390 644 750 52 992.

38016 149 369 807 914 39058 113 274 441 64 806 998 40331 643 63 820 87 41072 116 89 463 562 72 601 868 931 53 42021 54 313 572 848 43033 73 190 405 61 748 850 69 933 83 95 44155 334 462 545 624 863 911 45056 97 125 242 834 951 46197 336 420 630 97 735 880 47055 229 315 587 928 48066 373 406 8 9 45 49093 132 226 378 831 96 50071 439 90 678 80+ 51068 84 235 466 503 831 52006 206 642 706 27 53024 42 107 52 683+ 77 95 939 65 54085 484 517 730 919 67 93 55190 567 667 771 56173 350 403 512 13 601 725 911 39+ 57327 49 707 899 919 58026 272 75 341 449 76 538 718 20 32 59030 201 6 350 81 84 529 42 967 60009 29 86 106 460 541 55 61181 224 329 448 625 922 62014 210 448 61+ 71 95 578 636+ 914 29 63269 329 411 665 93 954 64177 84 388 489 732 65219 316 22 413 35 554 55 66207 325 416 17+ 22 72 508+ 684 707 801 71 87384 443 547 700 636 77+ 815 52 79 68241 68 76 415 511 13 47 98 645 772 93 825 72 923 69065 483 500 776 973 98 70202 436 58 626 67 74 749 909 71089 97 115 360 62 424 72 83 606 72092 370 84 602 766 815 28 930 73085+ 458 770 930 74050 63 151 388 75004 12 505+ 46 730 897

76093 185 239 345 50 529 75 701 801 78 86 926 77009 47+ 288 714 78389 711 22 825 79 79045 93 717 86 80066 94 107 261 66 383 458 549 84 818 33 987 81040 309 88 494 556 867 99 956 82028 59+ 77 529 54 700 83 803 937 83038 236 384 702 809+ 21 84107 211 364 462 661 747 813 77 92 964 85341 557 671 86026 112 476 614 36 840 966 87077 165 322 610 68 874 88079 136 52 328 63 372 84 593 850 82 89129 324 86 831 904+ 49 90060 84 171 78 292 399 689 870 919 11157+ 238 325 53 444 533 36 69 679 946 88 92009+ 284 375 448 748 833 936 93160 231 53 565 97 392 94064 391 517 669 762 66 934 95154 208 10 405 527 58 692 708 33 98 96054 211 327 798 97011 22 284+ 353 244 651 98076 109 286 91 441 657 869 99095 143 234 42 518 69 670 753 941 100418 722 53 90 101053 104 57 297 332 484 605 702 21 839 43 82 102058 293 457 517 77 95 740 876 103026 31 300 513 615 726 104216 344 438 86 500 639 65 84 804 83+ 926 105154 229 406 607 714 941 106007 41 49 70 72 79 210+ 75 239 439+ 97 524 41 785 107018 126 213 386 488 559 621 63 703 95 906 19 49 108203 362 621 91 59 62 67 725 828+ 34 916 46 109221 425 69 94 512 41 91 642 734 828 89 110361 529 776 903 32 111230 96 305 416 62 791 856 902 112159 325 29 68+ 413 95 622 113038 88 141 497 528 607 986.

114117 272 346 729 49 67 865 115753 983 116063 321 452 961 117235 56 305 73 435 39 561 63 97 118033 53 130 36 58 99 457 70 519 83 630 712+ 72 831 947 82 99 11921 67 818 72 907 120190 378+ 912 72 82 21260 300 8 79 452 605 39 785 827 49 63+ 904 52 122150 128 781 936 89 123084 98 112 23 254 369 626 92+ 741 124054 88 92 536 666 835+ 910 50 125016 93 173 78 293 108 21 902 36 126032 180 238 56 78 328 431 60 591 662 731 806 127014 22 48 103 7 42 90 244 69+ 88 436 500 695 96 838 128021 29 63 79 142 348 897 952 64 129510 740 56+ 70 130139 153 59 332 438 781 829 912 28 131098 142 67 360 71 74 701 14 41 878 132008 80 200 40 68 364 70 582 133118 217+ 46 308 428 584 645+ 817 915 134286 329 53 481+ 85 511 87 645 47 838 69 135005 464 512 21 824 32 901 36 136016 93 115 52 404 818 919 60 137163 287 308 52 53 401 631 54 81 947 138101 502 50 662 718 22 53 832 50 95 139106 264 587 619 60 731 809 913 42+ 140104 286+ 303 507 42 920 96 141066 151 65 206 9 612 83 823 82 989 142053 103 17 315 405+ 541 708 47 812 912 143014 133 267 358 454 99+ 518 49 602 942 144061 359 60 88 502 52 858 904 145316 408+ 531 33 954 72 146096 181 292 331 439 928 73 147101 212 86 450 712 16.

Cyfry z + oznaczają premję w wysokości około zł. 225.

לאדז. 21 דעצעמבער 1932

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז. 21 דעצעמבער 1932

דער מארטירער

דעם 16-טען דעצעמבער 1922 איז דורך א פאנאטישען אידעאלאג פון נאראדאווען לאגער ערמארדעט געווארען דער ערשטער פרעזידענט פון דער פוילישער רעפובליק, גאבריעל נארוטאוויטש. צווישען די, וואס שטעהען מיט די הייסטע און הארציגסטע געפיהלען פאר דער טרויעריגע סטראגיש אומגעקומענעם ערשטען פרעזידענט געפינען זיך מיר יודען, ווייל דער ערמארדעטער איז נישט אין דער לעצטער ליניע געווען אונזער קרבן...

נאך זיין אויסוואהל דעם אכטען דעצעמבער, האט די נאראדאווע דעמאקראטיע אויפגעהויבען א גיהנום'דיגע העצע געגען נארוטאוויטשען, נישט אלס מענש, נישט אלס פערזאן, נאר געגען איהם אלס דעם פרעזידענט פון דער מלוכה, וואס איז אויסגעוועהלט געווארען דורך דער מעהרהייט פון דער נאציאנאלער פערזאמלונג, צו וועלכער עס האבען געהערט אויסער די דעמאקראטען, סאציאליסטען און לודאוויצעס אויך די נאציאנאלע מינדערהייטען, און בעזונדערס די יודען.

די העצע געגען דער דאזיגער אויסוואהל האט זיך אנגעהויבען פון שלאגען יודען אויף די גאסען פון ווארשא און האט זיך געענדיגט מיט ערמארדען דעם פרעזידענט אויף דער קונסט-אויסשטעלונג אין זאכענטע. די נאראדאווע דעמאקראטיע האט אויף דעם אופן פרעפארירט די עפענטליכע מיינונג פון ווארשא, אז גאבריעל נארוטאוויטש איז דורך דעם גאסען-המון בעטראכט געווארען אלס יודישער פרעזידענט. דערפאר טאקע האט מען איהם בעווארפען מיט שניי, מיט בלאטע און מיט שטיינער, ווען ער איז נאך דער אויסוואהל געפאהרען איבער די גאסען פון ווארשא. דערפאר איז די העכסטע פערזענליכקייט אין דער רעפובליק געווארען דער געגענשטאנד פון עקעלהאפטיגע בעליידיגונגען מצד א המון שטובאקעס, סטודענטען און היסטעריטשקעס, וואס זענען אויפגערעגט געווארען דורכ'ן המון, ווי עס דריקט זיך אויס וועגען דער דאזיגער סיוואלאגישער סצענע אין זיין בוך וועגען נארוטאוויטשען דער ערמארדעטער סארעאוש האלוווקא. און דערפאר האט עליגוש ניעוויאדאמסקי, אויך א קרבן פון ענדעקישען שאוויניזם, וואס איז דערפיהרט געווארען ביז משוגעת, מיט דריי קורצע רעוואלווער-שאסען איבערגעריסען דאס לעבען פון איינעם פון די בעסטע און אידעאלסטע פאליאקען, איינעם פון די ווייניגע אין פוילען גרויסע מענשען, וועלכע זענען בלייבצייטיג בעוועזען, אין עטישען און קולטורעלען זין פון דעם ווארט גרויסע איראפעער.

גאבריעל נארוטאוויטש האט נישט געהאט קיין חשק צו קאנדידירען אויפ'ן אמט פון מלוכה-פרעזידענט. זיינע ערפאהרונגען אלס מיניסטער פון עפענטליכע ארבייטען און דערנאך פון אויסערן זענען פאר איהם געווען בענוג. יוזעף פילסודסקי האט איהם ענטשידען געבעטען צו קאנדידירען. נארוטאוויטש האט געדרינגען אויף פילסודסקי'ן ער זאל ארויסשטעלען זיין אייגענע קאנדידאטור. דער דעמאלסדיגער מלוכה-שעף האט אבער קיין שום פאל נישט געוואלט קאנדידירען. פון זיין זייט האט ער רעקאמענדירט אויפ'ן אמט פון פרעזידענט דעם פראפעסאר סטאניסלאוו וואי-טשעכאווסקי. נארוטאוויטש האט לאנסירט די קאנ-דידאטור פון פוילישען אמבאסאדאר אין פאריז זא-מאיסקי. ביז צו דער לעצטער מינוט איז דער גורל איז נישט געווען ענטשידען.

די דעמאקראטישע מעהרהייט פון דער נאציאנאלער פערזאמלונג האט אויסגעוועהלט גאב-ריעל נארוטאוויטשען. ווען די נאראדאווע דעמאק-ראטיע איז געשטעלט געווארען פאר'ן דאזיגען רעזולטאט פון די וואהלען, איז זי ארייננעפאלען אין אנ'אמת'ער משוגעת פון שאוויניזם. פון אינ-סער דער ערד האט זי ארויסגערופען די טייוו-לאנישע כוחות פון דער כוליגאנעריע און האט אויפגעפעפערט א ווילדע ארגיע פון האס צווישען דעם המון, וואס איז איהר געווען בצהארכואם.

גאבריעל נארוטאוויטש, א מענש פון בעסטען ווילען, פון אויסערגעוועהנליכער גייסטיגער שעהנ-קייט און איידעלקייט, וועלכער איז געווען נישט בעוואוינט צו דער עקעלהאפטיגקייט פון דעמאלס-דיגען (צי בלויז נאר דעמאלטיגען?) עפענטליכען לעבען אין פוילען, איז געפאלען א קרבן.

עס איז דער הארבסטער פאראדאקס פון דער פוילישער פאליטישער ווירקליכקייט, וואס די זעלבע מענשען, וועלכע זענען מיט צעהן יאהר צוריק געווען די מאראלישע שולדיגע אין דער ערמארדונג פון ערשטען פוילישען פרעזידענט, קעמפען היינט מיט נישט קיין קלענערער הוצפה פלומרשט אונטער די מעהנער פון דעמאקראטיע, געזעצליכקייט און אכטונג צו דער קאנסטיטוציע, זיי וועלכע האבען אויף זייער געוויסען דאס לעבען פון גאבריעל נארוטאוויטשען דעם גרויסען מארטירער פון דעמאקראטיע. אויף דעם ענגס-וויקליגגם-וועג פון אייראפעאישען פאליטישען גע-דאנק אין די נאכמלחמה-יאהרען וועט דער ער-מארדעטער גאבריעל נארוטאוויטש פערשריבען ווערען אויף אלע צייטען נעבען די נעמען פון אזעלכע מענשען ווי ערצבערגער און ראטענוי, אויך אזעלכע גרויסע און ערהאבענע מארטירער פון דער דעמאקראטיע.

ד״ר וו. בערקעלהאמער.

אפרייסן אוקראינע פון סאוויעט-רוסלאנד

לעבהאפטע פראפאגאנדע פון א גרופע אוקראינער אין לאנדאן

דער בעקאנטער גענעראל דעניקין, וועלכער האט בשעתו אנגעפיהרט מיט די בעוואפענטע כח-חות, וואס האבען געקעמפט געגען די באלשעוויקעס, איז ארויסגעטראטען אין דער פאריזער רוסישער עמיגראנטישער פרעסע מיט זעהר אינטערעסאנטע רעוועלאציעס וועגען דער טעטיגקייט פון א גרופע אוקראינער עמיגראנטען אין ענגלאנד.

גען. דעניקין דערצעהלט, אז אין לאנדאן איז טעטיג א גוט ארגאניזירטע גרופע אוקראינער, וואס בראש פון די שטעהען צוויי ברידער קאנאסטאוויטש, איינער א געוועזענער דיפלאמאט, דער צווייטער א סעקרעטאר ביי א מיניסטער. אט די גרופע פיהרט א זעהר לעבעדיגע אגיטאציע נאך אפרייסען אוקראינע פון סאוויעט - רוסלאנד און פאר בילדען א בעזונדערע אוקראינער מלוכה. די גרופע בעזיצט בעדייטענדע געלד-מיטלען, גיט ארויס בראשורען און צייטשריפטען און געניסט פון א גאנץ בעדייטענדער פאפולעריטעט אין די לאנדאנער פאליטישע קרייזען. די גרופע שטעהט אין קאנטאקט מיט דעם בערי'המטען העטמאן סקאראפאדסקי און אין די פובליקאציעס פון דער גרופע ווערט בעטאנט די האסען און קולטור-אונטערשידען צווישען די אוקראינער און די גרויס-רוסען. גילויבט דעם העטמאן און זיינע פערדינסטען, וואס געבען איהם דאס מאראלישע רעכט צו פרעטענדירען אויפ'ן טראן פון אוקראינע.

אין וואס אלזא בעשטעהען די פלענער פון דער גרופע, וואס וויל צוריקשטעלען דעם העט-מאן פון אוקראינע? מיט דער הילף פון אויסלאנד דארף אוקראינע בעפרייט ווערען פון די באל-שעוויקעס, דאס וועט ברענגען דערצו, אז עס זאל-לען אויפשטעהן די „פריינדליכע נאציעס“ פון דאן, קובאן, טערעק און קאווקאז, וועלכע ווארטען נאר אויפ'ן אויפשטאנד פון אוקראינע. מיט דער הילף פון די סאוויעטישע מערב-שכנים, וועלכע האבען מורא פאר א שטארק רוסלאנד, צי דאס איז א צארישע לאנד, צי דאס איז א סאוויעטישע לאנד, ווייטער מיט דער הילף פון אונגארן און רו-מעניען פון איין זייט און פון פערסיען און טער-קיי פון דער צווייטער זייט, קאן מען ערווארטען, אז די אימפעריע וועט זיך איינגעבען. רוסלאנד וועט צוריקגעוואָרפען ווערען צו מזרח, וועט אפ-געשניטען ווערען פון די הדרום-ים'ען און אוק-ראינע מיט איהרע קאלאסאלע נאטירליכע רייכ-טימער וועט ווערען א מעכטיג געגען-געוויכט געגען רוסלאנד און א זיכערער פערבינדעטער פון די רוסלענדישע שכנים.

אבער וואס וועט דערפון האבען ענגלאנד? אין אינטערעס פון ענגלאנד ליגט, אז רוסלאנד זאל זיין אפגעשוואכט. עס איז היסטאריש בעוויזען, אז אין אלע מלחמות, וואס האבען געבראכט צו דער אפשוואכונג פון רוסלאנד, האט ענגלאנד גע-האט א דירעקטען אינטערעס.

ווייטער געהען שוין גאנץ קאנקרעטע הבטחות. ערשטענס, ווערט געזאגט, אז אוקראינע וועט אויף זיך בעהמען 25 פראצענט פון צארישען חוב אין ענגלאנד, דאן וועט דער העטמאן, באלד ווי ער וועט נאר צוריק זיך בעזעצען אויפ'ן אוקראינער טראן, אפגעבען די ענגלישע קאפיטאליסטען די 162 מיליאן גאלד-רובעל, וואס זיי האבען גע-האט אינוועסטירט אין אוקראינע. ווייטער ווערט אנגע-וויזען, אז אוקראינע איז אונגעהויער רייך אין רויה-שטאפען, וועלכע וועלען געשטעלט ווערען אין רשות פון ענגלאנד, דאסזעלבע דער נאפט פון באקו און די מעטאלען פון גרוזיען, אויסער דעם, איז אוקראינע א ריזיגער מארק, וואו די ענגלישע אינדוסטריע וועט קאנען אפזעצען איהרע סחורות.

עס וואלט געווען א טעות צו מיינען, אז די ענגלישע קאפיטאליסטען, וועלכע סובסידירען די אוקראינישע פראפאגאנדע זענען אזוי נאאיוו צו גלויבען, אז זיי וועלען בעזיגען ענגלאנד צו א בעוואפענטער אינטערווענץ אין אוקראינע. דער געגען ערווארט מען אין געוויסע קרייזען, אז דער באלשעוויזם וועט איינפאלען און דאן וועט געשאפען ווערען א כאאס, וועלכען מען וועט קאנען אויסנוצען, און אט דערצו ווערט צוגעגרייט די פסיכאלאגיע פון דעם ענגלענדער.

די שטארקע האנד ווערט שוואך

ווען מ'דארף צווינגען די קארטעלען צו רעדוצירען די פרייזען?

אין א פראווינציעלער טאגבלאט איז די טעג גע-ווען א ידיעה, וואס בלויז איהר קעפעל האט פער-גומען די גאנצע ברייט פון דער ערשטער זייט, וואס איז אזוינס געשעהען? דאס ארבייטס-מיניסטער-יום האט אסיגנירט 650 טויזענד (זעקס הונדערט און פופציג טויזענד) זל. צום קאמף מיטארבייטסלא-זיגקייט. באמת א קאלאסאלע סומע:

ס'וואלט זיך אפשר נישט געלוינט אפצושטע-לען אויף דעם אומבעדייטענדען פאקט, ווען ער וואלט נישט געווען כאראקטעריסטיש פאר די השי-גות, וואס מ'האט ביי אונז. שלייכערס רעגירונג האט פונדעסטוועגען צו אנדערהאלבען מיליארד מארק (אלזא איבער 3 מיליארד גילדען) אויף עפענטליכע ארבייטען און ביי אונז פרעהט מען זיך מיט הונדערטער טויזענדער.

3 מיליאן מיט 70 טויזענד דאלאר האבען מיר דעם 15. דעצעמבער געדארפט צאהלען אמע-ריקע. וואלט אין לעצטער מאמענט נישט געקומען דער אפזאג פון פינאנצווישען פארלאמענט, וואלט מסתמא די רעגירונג, וואס האט געפאדערט ביי דער ווילנער שטאט-פערוואלטונג, אז זי זאל צאהלען די פולע 100 פראצענט פון דער פאר'מלחמה'דיגער ענגלישער הלוואה, ווייל אנדערש קען דאס שאדען צום „פרעסטיזש“, די 27 מיליאן זל. מסתמא ארייג-געטראגען אין דער אמעריקאנער מלוכה-קאסע.

וועט די זעלבע רעגירונג איצט וועניגסטענס אטיג נירען אויף עפענטליכע ארבייטען שוין נישט קיין הונדערטער מיליאנען און מיליארדען ווי ביי לייט-טען, נאר וועניגסטענס די 27 מיליאן, וואס זענען נאר א דאנק א צופאל פערבליבען אין דער מלוכה קאסע? מ'קען ליידער כמעט מיט דער 100-פראצענטיגער זיכערקייט זאגען, אז דאס וועט נישט געשעהען, אלענפאלס נישט אין די באהענסטע חדשים.

אנשטאט קאנקרעטע מעשים מצד דער רעגי-רונג, האבען מיר געהערט א „פראגראם“-רעדע מצד דעם איצטיגען פרעמיער, דעם מענשען, וואס לויט דעם עדות-זאגען פון דער סאנאטארישער פרעסע האט ער פייגט צו רעדען נאר צו טון. און מאכענדיג א חשבון פון אקטיוו פון דער רע-גירונג אויפ'ן געביט פון פערבילליגערען די פריי-זען און פערשירענע אפצאהלען, שאצט די צייטונג איין אין בדך, אז קרעדיט איז געווארען ביליגער. פרעגט זיך אבער: וואו זענען די דאזיגע קרעדיטען? ווער גענייסט פון זיי, חוץ א קליינעם הייפעל פריי-ווילליגירטע?

סיי דער פרעמיער, סיי דער „קורירער פאראגני“ האט אבער פערגעסען צוצוגעבען, אז גראד הייי-יאהר, אין דער צייט פון דער גרעסטער ארבייטס-לאזיגקייט, שטעלט מען בעל-מלאכות 3—4 מאל גרעסערע אומזאצען ווי פאראיאהרען, ווי פאר צוויי-יאהרען, (צי מ'בעגעהט זיך אזוי אויך מיט די קארטעלען, מיט וועלכע דער פרעמיער זאגט אן א קאמף? — דאס ווייסען מיר נישט. מיר ווייסען אבער, אז די „שטארקע האנד“ ווערט שרעקליך שוואך ווען ס'האנדעלט זיך וועגען צווינגען די אלמעכטיגע קארטעלען כאטש אויף פינף פראצענט אראפצולאזען פון די פרייזען. די רעגירונג וואס אנערקענט דעם פאקט, אז די פערדינסטען פון גרעסטען טייל פון דער בעפעלקערונג זענען גע-פאלען קאטאסטראפאל (אין דער נאטע צו די פער-איניגטע שטאטען), ווייל דעם זעלבען פאקט אבער נישט אנערקענען, ווען עס האנדעלט זיך נישט נאר וועגען שטייער, נאר אפילו וועגען פערביליגערן די רוה-געלד, וועגען בעגרעניצען די עקסמי-ס'יעס. אזא מלוכה ווי פראנקרייך, וואס האט נישט דאס גאלד וואו אמעריקא, מעג נישט צאהלען 19 מיליאן דאלאר, ווען אבער א קליין מענשעלע איז שולדיג דירה-געלד פאר א חודש ארער צוויי, דאן גיבען די געריכטען ארויס עקסמיסיעס, און מ'ווארפט ארויס קליינע קינדער אויפ'ן גאס אין די גרעסטע פרעסט.

צי בעווייזט אבער דאס אלץ, אז די רעגירונג האט קיין פראגראם נישט, חס וחלילה, בלויז אן „איינזייטיגער פראגראם“.

דער אפפאהר פון פראפ. איינשטיין קיין אמעריקא

נאך דער סקאנדאלעזער געשיכטע מיט די שוועריגקייטען, וואס זענען געמאכט געווארען פראפעסאר אלבערט איינשטיין מיט דער איינפאהר-וויזע אין די פעראייניגטע שטאטען (דעם פראפעסאר און גענאלע געלעהרטען זענען געשטעלט געווא-רען אזעלכע פראגען, ווי, צי ער קאן לייענען און שרייבען, צי איז ער נישט קיין ביגאמיסט, צי איז ער נישט געווען אמאל אין א משוגעים-הויז) איז איינשטיין ענדליך אפגעפאהרען פון דייטש-לאנד.

איינשטיין האט שרעקליך פיינט יעשוועדע דע-מאנסטראציעס און דעריבער האט ער אנגענומען אלע מיטלען, כדי זיין אפפאהר זאל דורכגעהן וואס ווייניגער בעמערקט, ער איז אוועקגעפאהרען קיין ברעמען מיט א טאג פריהער ווי ס'איז געווען בעקאנט, אזוי אז די רעפארטערן און פאטאגראפען, וועלכע זענען צו איהם געקומען איבערמארגען, זענען געווען זעהר ענטוישט, ווען זיי האבען דעם געלעהרטען שוין נישט געפונען איבערהיים.

פונקט אזוי אומבעמערקט איז איינשטיין אוועקגעפאהרען פון וואקזאל, אבער אין ברעמען איז איהם נישט געלונגען אויסצומיידען דעם אנגריף. דער געלעהרטער האט זיך אפגעזאגט עפעס מיטצוטיילען וועגען די וויסענשאפטליכע ארבייטען, וואס ערווארטען איהם אין אמעריקא, ער האט נאר ערקלערט, אז ביים איצטיגען מצב פון דער ווי-סענשאפט איז שווער עפעס צו זאגען אזוינס, וואס (זאל זיין צוגעגליכען פאר די ברייטע מאסען.

איינשטיין וואלט, אז עס מיז נאך פערביגעהען גענוג צייט ביז די נייע זעהר קאמפליצירטע טעאריעס פון וויסען וועלען קאנען אריין אין גייסטיגען אינ-ווענטאר פון דער מענשהייט.

די קארעספאנדענטען זענען געווען עהער פער-וואונדערט, ווען זיי זענען געווארען געוואויר, אז איינשטיין נעהמט אונטער א לענגערע רייזע קיין סאן פראנציסקא און פאסאדענא. אבער אין אמעריקא וועט ער זיין נישט לענגער ווי א חודש און דאן קומט ער צוריק קיין דייטשלאנד. פון נאכדעם ער וועט ארויספאהרען אויף א טורנע מיט וויסענשאפטליכע לעקציעס איבער אויסלאנד.

אין אמעריקא וועט ער אין פערלויף פון א קורצער צייט פארטזעצען די וויסענשאפטליכע ארבייטען פון פאראיאהרען און וועט צוגרייטען אלער-דינג צו די ארבייטען צום קומענדיגען יאהר. דאן וועט ער פערברענגען אין די פעראייניגטע שטאטען מינדעסטענס זעקס חדשים.

זיין בעליבטער וואלינונג האט דער געלעהרטער איבערגעלאזט פאר זיך און דערמיט האט ער אפ-געלייקענט די קלאגען, אז ער האט בדעה צו פערלאזען דייטשלאנד און אפילו איינאפע אויף שטענדיג.

40 אויסלענדישע סטודענטען

אנגענומען ביטעס אין ירושלים'ער אוניווערזיטעט

ירושלים, (יט״א). ווי עס ווערט אנציעל מיטגעטיילט זענען אנגעקומען פון אויסלאנד 40 ביטעס פון סטודענטען, מעהרסטענס פון פוילען, וועגען אנגענומען זיי אויף דעם העברעאישען אוני-ווערזיטעט אין ירושלים.

די לאבאראטאריע פון ביאלאגישען אינסטי-טוט האט בעקומען א רייהע נייע איינריכטונגען, די זאאלאגישע אפטיילונג פון אוניווערזיטעט האט בע-קומען א ווערטפולע שענקונג פון פרוי הענריעטא דאימאנד, א בעקאנטע ציוניסטישע טוער'ין, אין ליכט, אין געשטאלט פון א פאלאאי אנייער מיקראסקאפ, וואס איז פון גרויס בעדייטונג פאר'ן אוניווערזיטעט.

ווערטפולע ביכער-שפענדונגען פון רומעניען

פאר דער אוניווערזיטעטס-ביבליאטעק אין ירושלים

קישינעוו, (יט״א). דער קאמיטעט „למען הספריה“ האט איצט ארויסגעשיקט זיין פיערטע גרויסע ביכער-זאמלונג פאר דער אוניווערזיטעטס-ביב-ליאטעק אין ירושלים. די זאמלונג ענטהאלט פיל אוניקאטען פון גרויסען ווערט. ספעציעל וויכטיג זע-נען איינינגע פנקסים, וואס זענען אלט העכער הונ-דערטאונפופציג יאהר ווי אויך א זאמלונג פון דאקו-מענטען פון דער רוסישער אכראנע. עס איז אויך ארויסגעשיקט געווארען א זאמלונג פון רומענישער אנטיסעמיטישער ליטעראטור, און רומענישע בעלע-טריסטיק. וואס שילדערט יודען, צונויפגעשטעלט דורכ'ן סעקרעטאר פון דער ציוניסטישער ארגאניזא-ציע אין אלט-רומעניען דוד פייביק. א חוץ דער ריי-כער טעכנישער ביבליאטעק פון אינזש. ארנשטיין איז אויך איבערגעשיקט געווארען די ענטאמאלאגישע ביבליאטעק פון בעקאנטען נאטור-פארשער ד״ר. קרא סילטשיק, וואס צעהלט העכער 2000 בענדער און וועט בילדען דעם יסוד פאר דער נייגעשאפענער ענטאמאלאגישער אפטיילונג פון דער אוניווערזי-טעטס-ביבליאטעק.

פאַר אונזערע קינדער

וועכענטליכע ביילאַגע פון „נייעם פאָלקסבלאַט"

ב. סמאליאר

שנייי

שנייעלעך קליינינקע,
שנייעלעך ווייסינקע,
דרייען זיך, פאַלן פון הימעל אַראָפּ.
וואָס נאָר אין דרויסען שטייט,
ווער נאָר אין דרויסען גייט,
ווערט גלייך באַזילבערט מיט שניי אויפ'ן קאָפּ.

קוק נאָר פון פענסטערל,
קוק נאָר אין גאַס אַרויס,
ווייסקייט, און קלאָהרקייט, און זילבער אָהן סוף.
בלויז נאָר אַ רויכעלע,
שוואַרצט זיך פון קוימענדל,
ציהט זיך און ציהט זיך צום הימעל אַרויף.

אָט גייט דאָרט דער ווידעניי,
אָט גייט ער, דער גוטינקער.
ער קומט איצט פון גאַס אָן און לאָזט זיך צום הויז.
פינקט ווי אַ שניייערמאַן,
שניי-ווייס און זילבערדיג,
פונקט ווי אַ שניייערמאַן קוקט ער איצט אויס.

א שווערע ארבייט דאס לייענען

אז איך גיי אהיים פון שול

צוריק פון שול גיי איך מיט די חברים איבער־איינעם, אויפ'ן וועג שפילן מיר זיך און יאָגן זיך. אַז ס'פאָהרט אַ דראָשקע, וועטן מיר זיך, ווער וועט זי אַריבער־יאָגן. איך יאָג אַלע מאָל אַריבער.

אָבער אַן'אויטאָ קאָן איך אויך נישט אַריבער־יאָגן. ער פליהט אַזוי שנעל! און אַז איך לויף אויפ'ן טראָטואַר, שטעלען מיר די מענשען. עס גייען אַזוי פיל מענשען!

ביי די גרויסע פענסטער שטעלען מיר זיך אָפּ און קוקען.

איין פענסטער איז דאָ ביי אַ זייגערמאַכער. שטייט דאָרט אַ זייגער מיט אַ טיק־טאַק, אָבער ס'איז נישט קיין טיק־טאַק, נאָר אַ הוידעלקע מיט צוויי קליינע ליאַלקעלעך. זיצען זיי און נאָר מע הוידעט זיך. ווען מע גייט דורך, הוידען זיי זיך. איהר האָט שוין געזעהן אַמאָל אַזאַ זייגער?

און אַ צווייטער פענסטער איז דאָ אַזאַ. שטייט אַ מענשעל — אַזוי ווי אַ גרויסע ליאַלקע. אָנגעטאָן פיין, מיט אַ שטעקעלע אין האַנד, רודערט מיט פאַפּיראָס, ווינקט צו מיט די אויגען, ווייזט מיט'ן פינגער, און מיט'ן שוך גיט ער יעדען מאָל אַ קלאַפּ אין שויב פון פענסטער, יעדען מאָל אַ קלאַפּ אין שויב.

ווי אַזוי מאַכט ער דאָס? איך מוז פרעגען דעם טאַטען, מיין טאַטע ווייס אַלץ.

נעכטען האָט זיך מיט מיר געטראָפען אַ קליין אומגליק.

איך האָב זיך פערקוקט, האָט מיר עמיצער אַ שטופּ־געטאָן, און מיין טאַשקע איז אַראָפּגעפאַלען. האָט זיך מיר אַלץ צושאָטען — די העפטען, דער בלייפעדער, די גומקע, דאָס ביכעל. און אַלץ האָט זיך מיר אויסגעשמירט אין בלאָטע. אוי, האָב איך געהאַט אַן אַרבייט.

און די מאַמע פרעגט מיר אַלץ: וואָס איז דאָס מיט דיר געווען? זעהסטו ס'איז אַ גרויסער דיר ביזון.

——=(:O:)=——

א שרפה

נעכטען זענען מיר אַלע אַרויסגעלאָפען פון הויף — אַלע קינדער פון אַלע קלאַסען.

מיר האָבען דערהערט, ווי עס קלינגט — גיך־גיך, און הויך.

און רעדער טראַסקען איבער'ן ברוק.

מיר האָבען געזעהן, ווי די פייערלעשער פאָהרען. די פערד לויפען משוגענערווייז. און עס קלינגט און קלינגט.

איינער שטעהט אויף אַ וואָגען מיט אַ גלאָק און קלינגט. דער גלאָק איז גרעסער, איידער דער גלאָק פון אונזער שול. אונזער גלאָק איז אַ געלער. דער גלאָק איז אַ ווייסער.

פולע פוהרען מיט פייערלעשער אין מעשענע היטלען און מיט מעשענע דאַשקעס פון פאָרנט און פון הינטען.

און אויף די פוהרען — לייטערס און קישקעס. הינטער זיי — פוהרען מיט פעסלעך. אין די פעסלעך — וואַסער. דאָס וואַסער איז צום לעשען דאָס פייער.

איך וואָלט געוואָלט זיין אַ פייערלעשער מיט אַ האַק!

— וואו ברענט עס?

— וואו איז דאָס פייער?

אַזוי האָבען אַלע געפרעגט, און קיינער האָט נישט געוואוסט. יונגלעך זענען נאָכגעלאָפען.

קיינער ווייס נישט, וואו עס ברענט. נאָר די פייערלעשער ווייסען.

פון וואַנען האָבען זיי עס געוואוסט?

קינדער ביים פערקויפס-טיש

האָלצשניט פון לודוויג ריכטער

מאגנעט \ מעשיות פון פיזיק

.2

פערצייטענס איז געווען אַ פאַסטוך מיט'ן נאָמען מאַגנעס. איינמאָל איז מאַגנעסען פערפאַלען געוואָרען אַ שעפעלע. איז ער אוועק זוכען עס אין די בערג. קומט ער צו גיין אין איין אָרט, און דאָרט זענען נאָר נאַקעטע שטיינער פאַרהאַן. האָט ער זיך געלאָזט גיין איבער די שטיינער. פלוצים האָט ער דערפילט, אַז די שטיוועל זיינע זענען צוגעקלעפּט צו די שטיינער. ער האָט אַ פרוב געטאָן מיט דער האַנד — די שטיינער זענען טרוקענע, און צו דער האַנד קלעבען זיי זיך נישט צו. האָט ער זיך געלאָזט ווייטער גיין — קלעבען זיך די שטיוועל ווייטער צו. האָט ער זיך אַוועקגעזעצט, אויסגעטאָן די שטיוועל, גענומען איין שטיוועל אין דער האַנד און אָנגעהויבען אָנ־צוריהרען מיט איהם די שטיינער.

ביז'הרט ער אָן מיט דער פאָל אָדער מיט'ן צוזיל, קלעפּט זיך דער שטיוועל נישט צו, טאָמער אָבער ריהרט ער זיי אָן מיט די טשוועקעס, ווערט דער שטיוועל תיכף צוגעקלעפּט.

און ביי מאַגנעסען איז געווען אַ שטעקען מיט אַן'אייזערנעם עק. ער האָט געפרובט אָנריהרען דעם שטיין מיט דער הילצערנער זייט פונ'ם שטעקען — קלעפּט ער זיך נישט צו; קוים אָבער האָט ער אָנגעריהרט מיט דער אייזערנער זייט — האָט זיך דער שטעקען אַזוי צוגעקלעבט, אַז מען האָט איהם קוים אָפּגעריסען.

מאַגנעס האָט באַטראַכט דעם שטיין, וועהט ער, אַז דער שטיין איז ענליך צו אייזען, האָט ער גענומען מיט זיך אַהיים שטיקלעך פון דעם שטיין. פון יענער צייט אָן האָט מען זיך באַקאַנט מיט דעם שטיין און מען האָט איהם אַ נאָמען געגעבען מאַגנעט.

לעוו סאָלחמאַי.

ש. שניידער

דאס איז נישט יענץ

א. איז נישט ב.
קאַלט איז נישט הייס;
ג. איז נישט ד,
צימעס איז נישט סאַלאַט;
ה. איז נישט ו,
גלח איז נישט רב.
ז. איז נישט ח,
טרינק איז נישט עס;
ט. איז נישט י,
שלעכט איז נישט גוט;
כ. איז נישט ל,
זייד איז נישט סאַמעט;
מ. איז נישט ע.
הבל איז נישט קין;
פ איז נישט פ,
האָבער איז נישט היי;
צ. איז נישט ק,
נשמה איז נישט גוף;
ר. איז נישט ש,
פליג איז נישט ביהן;
ש. איז נישט ת,
אָנהויב איז נישט סוף.

ווינטער

פריה האָט אין יענעם יאָהר זיך געשטעלט דער ווינטער. פלוצים, איינער דער עולם האָט זיך אַרומגעקוקט, האָט פון צפון־זייט אַ בלאָזגעטאָן אַ קאַלטער ווינט און זיך אָנגעדרוקט אַ בייזע, פינסטערע כמאַרע — דעם ווינטער'ס צוויי קאָזאַקען — לויפענדיג פאַראויס מיט אַ שטורעם, אַ פייפען: „ציטערט, לעבעדיגע באַשעפענישען! אָט קומט ער, דער קאַלטער פעטער, און וועט אייך אַריינבען אַ רויטע נאָז"... די פעלדער ליגען שוין באַגראָבען אין דעם ווייסען קיטעל פון שניי. די ביימער דאָרט שטעהען אָפּגעשמיסענע, נאַקעטע, אַראָפּגעלאָזט די קעפּ און די צווייגען געצענטעט מיט קייטען פון פליטערלעך, פינקטלעך איז, פון פייגעל און וואַלד־חיהלעך איז נישטאָ קיין שפור, אַלע ווי אויסגעשטאָרבען, די ליגען באַהאַלטען טיף אין די לעכער. יענע האָבען באַצייטענס געמאַכט אַ פליטה — אַוועק וואוהין די אויגען טראָגען, און אומעטום איז שאַ, שטיל. נאָר וואָראָנעס דרעהען זיך צעטעדווייז אַרום אין דער לופט, עפּעס האָבען זיי געשעפטען: חתונות, אָדער גלאַט אַזוי אַסיפות וועגען קהל'שע זאַכען — און ווייס דיר דער גוטער יאָהר, וואָס זיי קראַקען דאָרט, קרעכצען, רייסען זיך אויף די העלזער....

מענדעלע מוכר־ספרים.

די מוראשקע און דאס טייבעלע

אַ מוראַשקע האָט זיך אַראָפּגעלאָזט צום טייכעל. איהר האָט זיך פערגלוסט אַ טרונק. האָט אַ כוואַליע זי פערגאָסען און שיער זי נישט דערטרונקען. אַ טייבעלע האָט געטראָגען אַ צווייגעל; זעהט זי — אַ מוראַשקע טרינקט זיך. האָט זי איהר אַ וואָרף געטון דאָס צווייגעל גלייך אין טייכעל־אריין. די מוראַשקע איז אַרויפגעקראָכען אויפ'ן צווייגעל, און אַזוי אַרום זיך גערא־טעוועט. שפּעטער האָט אַ יעגער געכאַפּט דאָס טייבעלע אין אַ נעץ, און שוין געוואָלט די נעץ פערהאַקען. אָבער דאָ איז צום יעגער צוגעקראָכען די מוראַשקע און האָט איהם אַ ביס געטון אין פוס. דער יעגער האָט אַן'אויקע געטון און האָט אַרויסגעלאָזט די נעץ פון די הענט. האָט דאָס טייבעלע אַ מאַכע געטון מיט די פליגעל און איז זיך אַוועקגעפלויגען.

דער שילדקרעט און דער אדלער

אַ שילדקרעט האָט זיך געבעטען ביי אַן'אָדלער, אַז יענער זאָל איהם אויסלערנען פליהען. דער אָדלער האָט איהם אָפּגערעדט פון דעם און געזאָגט, אַז דאָס איז נישט פאַר איהם קיין אַרבייט. אָבער ער איז פון דעם אָדלער נישט אָפּגעשטאַנען, האָט דער אָדלער איהם אָנגענומען מיט די נעגעל, אויפגעהויבען איהם אין דער הויך און דאָרט איהם אָפּגעלאָזט: דער שילדקרעט איז אַראָפּגעפאַלען אויף שטיינער און האָט זיך צוקלאַפּט.

דער לייב און די מויז

א לייב איז געשלאָפען. פלוצים איז איבער זיין לייב דורכגעלאָפען א מויז. האָט ער זיך אויפגעכאַפּט און זי געפאַקט. די מויז האָט זיך גענומען בעטען ביי א'הם; זי האָט געזאָגט: „לאָז מיך אָפּ, וועל איך זיך אויף דיר אַמאָל אויך דער־באַרימען". דער לייב האָט זיך צולאַכט פון דעם, וואָס א מויז זאָגט איהם צו אַ טובה טון, און האָט זי פריי געלאָזט.

שפּעטער האָבען יעגער געכאַפּט דעם לייב און איהם צוגעבונדען צו א בוים. די מויז האָט דערהערט, ווי דער לייב ברילט, איז זי געקומען צו לויפען, איבערגעביסען די שטריק און האָט געזאָגט: „דו געדענקסט, ווי דו האָסט געלאַכט און זיך נישט געוואָלט גלויבען, אז איך וועל דיר קאָנען אָפּדאַנקען. איצט זעהסטו שוין, אַז אַ מויז קאָן אויך אַמאָל א טובה טון".

ווער און ווי אזוי קען מען עמיגרירען פון סאָוויעט-פערבאַנד מיט דער הילף פון „אינטוריסט"

אינטערוויאו מיט'ן וויצע-דירעקטאָר פון „אינטוריסט"

מ אָ ס ק ו ו ע (י.ט.א.) דער וויצע-דירעקטאָר פון דער „אינטוריסט" פראַנץ ראַמאַשעווסקי האָט ערטיילט אַן אינטערוויאו דעם מאָסקווער י.ט.א.-קאָרעספּאָנדענט און איבערגעגעבן איהם גענויע ערקלערונגען וועגען דער אַרבייט פון „אינטוריסט" אויפ'ן געביט פון עמיגראַציע פון סאָוויעט-פערבאַנד.

די פראַגע פון אויסלענדישע פעסער, האָט ה' ראַמאַשעווסקי געזאָגט, ווערט ענטשיידען נישט דורכן „אינטוריסט", נאָר דורך אַדמיניסטראַטיווע אָרגאַנען (דורך דער ג.פ.או.) דער „אינטוריסט" אַלס דיין-קאָמערציעלע אונטערנעהמונג קאָן דעריבער נעהמען אויף זיך בלויז די פערמיטלונג צווישען די, וואָס ווילען עמיגרירען און די אָרגאַנען, וואָס דאַרפען אַרויסגעבען פעסער. דער „אינטוריסט" האָט אָבער די פערזיכערונג פון די געהעריגע מאַכט אָרגאַנען, אַז זיי וועלען זיך בעציהען צו די ביטעס וועגען פעסער פאַר עמיגראַנטען זעהר ליבעראַל. ה' ראַמאַשעווסקי פון זיין זייט, רעכענט, אַז 90 פראָצענט פון אַלע פּעטענטען וועלען בעקומען פעסער. זיין השערה איז בעגרינדעט אויפ'ן יסוד פון אונטערהאַנדלונגען מיט דער העכערער מאַכט. נאָר זעהר וויכטיגע פּאָליטישע מאָטיוון קענען דינען אַלס גרונד פאַר אַן אָפּזאָג. יעדער פּעטענט, וועלכער ווענדעט זיך דורך דעם „אינטוריסט" וועט בעקומען אַ גענויעם ענטפער נישט שפּעטער ווי אין פערלויף פון 4 ביז 6 וואָכען.

אויב עמיצער וויל אימיגרירען אין אַ לאַנד, וואו די אימיגראַציע איז בעגרעניצט אָדער רעגולירט, מוז ער צושטעלען אַן „אַפידייוויט" אָדער אַ וויזע פון דעם לאַנד, וואוהין ער וויל פאָהרען. פאַר אויסוואַנדערער אין אייראָפּעאישע לענדער איז קיין „אַפידייוויט" נישט נויטיג.

דער פּעטענט קען זיך ווענדען מיט אַ מעלדונג אין איינער פון די אָפּטיילונגען פון „אינטוריסט" אין סאָוויעט-פערבאַנד, איינצאָהלען די געהעריגע סומע (500 רובעל פאַר אַרבייטענדיגע און טויזענד רובעל פאַר נישט-אַרבייטענדיגע) און דער „אינטוריסט" נעמט אויף זיך די אַרבייט פון דורכפיהרען אַלע פאָרמאַליטעטען. אין פאַל ווען די נעהעריגע אָרגאַנען ענטזאַגען זיך אַרויסצוגעבען אַ פּאַס, ווערט דעם פּעטענט אומגעקעהרט דאָס געלד אין דער זעלבער וואַלוטע, וואָס ער האָט איינגעצאָהלט מיט דעם אָבצוג פון 3 ביז 5 פראָצענט קאָסטען, אזוי אַז דער אַפּליקאַנט ריזיקירט דאָ מיט גאָר קליינע הוצאות, אין פאַל פון אַ נעגאַטיווען ענטפער.

אויף דער פראַגע, צי וועלען סאָוויעטישע בירגער, וואָס וועלען איינצאָהלען אין אויסלענדישער וואַלוטע נישט האָבען קיין אונאַנגענעמליכקייטען מצד די געהעריגע אָרגאַנען, האָט ה' דאַמאַשעווסקי קאַטעגאָריש פערזיכערט, אַז אַזעלכע זאַכען זענען אויסגעשלאָסען.

איהר דאַרפט פערשטעהען, האָט ער ווייטער געזאָגט, אַז אַלס קאָמערציעלע אָרגאַניזאַציע, ווע מענס אויפגאַבע עס איז אַריינצוברענגען דער מלוכה, וואָס מעהר אויסלענדישע וואַלוטע, זענען מיר פעראינטערעסירט אין צוציהען קליענטען און נישט אָפּשטויסען. און קוים וואָלט אימיצער געליטען דורך פערהאַנדלונגען מיט אונז, וואָלט עס גלייך אָפּגעשטויסען טויזענדער אַנדערע מעגליכע קליענטען. מען קאָן אויך דורכפיהרען די זאַך אויף אַן אַנדער אופן: די פריינד פון פּעטענט אין אויסלאַנד קאָנען אַריינטראָגען די געהעריגע סומע אין איינער פון די „אינטוריסט"-אָפּטיילונגען אין אויסלאַנד, אַנווייזענדיג וועמען זיי ווילען אויסשרייבען פון סאָוויעט-פערבאַנד. אין פאַל פון נעגאַטיווען רעזולטאַט, בעקומט דער קרוב זיין געלד צוריק פון דער זעלביגער „אינטוריסט"-פאָרשטעהערשאַפט, וואו ער האָט איינגעצאָהלט.

ה' ראַמאַשעווטקי פערזיכערט, אַז פאַר דער קורצע צייט, זינט די מעלדונג פון „אינטוריסט" איז פערעפענטליכט געוואָרען, האָבען זיך שוין געווענדעט עטליכע צעהנדליג פערזאָן, אין זייער גרעסטער טייל יודען, און אייניגע האָבען שוין בעקומען פעסער און אַרויסגעפאָהרען קיין אויסלאַנד. כדי צו פערלייכטערן פאַר קרובים די מעגליכקייט אַרויסצופאָדערן זייערע פריינד, פלאַנט איצט דער „אינטוריסט" גינסטיגער צו מאַכען די בעדינגונגען פון די איינצאָהלונגען: דער פּעטענט אָדער זיין פריינד זאָל צוערשט אַריינטראָגען בלויז 20 פראָצענט פון דער נויטיגער סומע. און ערשט דאַן, ווען עס וועט איהם אַרויסגעגעבען ווערען דער פּאַס, זאָל ער איינצאָהלען דאָס איבריגע.

בײ רש"י צו גאַסט

אַ בעזוך אין וואָרמס

פון ד. טשאַרני

— .2 —

רש"י (ד.ה. ר' שלמה יצחקי) איז צו יענער צייט קוים צוואַנציג יאָהר אַלט געווען. דאָך איז ער שוין געווען אַ חתונה געהאַטער און האָט געמוזט מיט זיין יונגער פרוי אויסוואַנדערען פריהער קיין מעץ און דערנאָך קיין וואָרמס. וואו ער האָט זיך טאַקע בעזעצט אויף אַ לענגערער צייט און געגרינדעט דאָרטען די ישיבה זיינע, וואָס איז נאָך ער היום איינע פון די בעריהמטסטע פלעצער, וועלכע ווערען בעזוכט דורך אויסלענדער (נישט נאָר יודען), וואָס פאַלען אַריין אין וואָרמס.

די דאָזיגע אַזוי גערופענע רש"י שוהל איז אויפגעבויט געוואָרען אין יאָהר 1043 און בעשטייט פון צוויי אָפּטיילונגען: די ערשטע, די מענערשע, איז געבויט אין ראָמאַנישען סטיל, און די צווייטע — די ווייבערשע — אין גאָטישען סטיל.

צו בעשרייבען די דאָזיגע שוהל, אגב די סאַמע עלטסטע שוהל פון גאַנץ דייטשלאַנד, איז כמעט אוממעגליך אין די ראַמען פון איינעם אַ צייטונגס-אַרטיקעל, ווייל נישט נאָר יעדע הענגלאָמפּ, יעדער לייכטער און יעדער שטענדער דערציילט דיר וואונדערליכע געשיכטע פון'ם גרויזאַמען מיטעלאַלטער, נאָר אויך אַפילו יעטוועדער שטיין און יעטוועדער פענסטער-שטיבעל איז פול מיט פאַרצייטיגע סודות און געשיכטעס, וועלכע קלאַמערען אין דיין האַרץ אין שטילשווייגען, און ביזט צופרידען, ווען דער בערייערוויגער שמש וועט אויך אַנטשוויגען אויף אַ ווײלע...

אָבער נאָך אַ שטאַרקערען איינדרוק מאַכט די אַזוי-גערופענע רש"י-קאַפּעלע, וועלכע איז צוגעבויט געוואָרען שפּעטער אַביסעל ספּעציעל צוליב רשי'ס ישיבה און בעשטייט סך הכל פון איין איינציגען פעסט-געמויערטען רוים, די גרויס, ווי אַ דורכשניטליכע חב"דניצע אין די היינטיגע שולען.

אין דער דאָזיגער רש"י-קאַפּעלע איז אין דער וואַנד אויסגעמויערט אַזאַ מין פאָטעל, די גרויס פון אַ מענשען-וואוקס, וואו עס איז מיט אַ יאָהר 900 צוריק געזעסען רש"י און „געקנעלט" מיט זיינע תלמידים.

איך האָב זיך נישט געקאָנט איינהאַלטען און געגעבען זיך אַ זעץ אַריין אין אָט דעם אַזוי-גערופענעם „רש"י-שטוהל", אָבער נאָך איידער כ'האָב בעוויזען איינזעצען זיך אין אָט דעם טשיקאַווען שטוהל — ערשט כ'האָב דערהערט דעם אויסגעשריי פון צעטומעלטען שמש:

— „איהר וועט כאַפּען פּעטש!"

האָב איך געגעבען אַ שפּרונג אויף פון שטוהל, זייענדיג זיכער, אַז „כ'וועל כאַפּען פּעטש", טאַקע פון איהם אַליין, דעם שמש, פאַר מיין העזה צו פערשוועכען דעם הייליגען שטוהל מיט מיין זינדיגען קערפּער, אָבער דער שמש האָט מיך בערוהיגט, אַז נישט פון איהם וועל איך כאַפּען די פּעטש, נאָר פון "דאָרט", פון אויבען...

האָב איך אויך דעם שמש אָנגעהויבען צו בערוהיגען, אַז כ'האָב שוין די פּעטש צוליב רש"י'ן געכאַפּט אַמאָל פון מיינע מלמדים און איך מיין, אַז אויך די דאָזיגע זינד וועט מיר פערגעבען ווערען אין זכות פון יענע פּעטש אין מיינע אומשולדיגע קינדער-יאָהרען, און עס האָט מיך אָנגעהויבען פערדריסען וואָס דער שמש טרייסעלט אָפּ פון מיין מאַנטעל דעם שטויב און די זעמדלעך וועלכע האָבען זיך איינגעקלעפּט, בעת איך האָב זיך געהאַט אַריינגעזעצט אין דעם רש"י-שטוהל, וואָס אויף איהם איז שוין אפשר אַרום 800 יאָהר קיין ילוד-אישה נישט מעהר געזעסען...

און כאָטש דער שמש האָט נאָך אַלץ גאַנץ פלייסיג מיך געהאַט געפיהרט פון איין זעהעוודיגקייט צו דער צווייטער, פון אַ"ון קוו"ש צום ברית-טישעל, פון ברית-טישעל צו דער מקוה א.א.וו. בין איך דאָך נאָך אַלץ פערבליבען אונטער דעם היפּנאָז פון רש"י שטוהל אויף וועלכען כ'האָב זיך אַזוי מעכאַניש אַוועקגעזעצט און נישט געקוקט אויף מיין גאַנצער אַפּיקורסות, בין איך כאָך נאָך אַלץ געווען אונטערן שרעק פון שמש'ס אויסגעשריי:

— איהר וועט כאַפּען פּעטש!

אָבער רש"י איז נאָך נישט אַזאַ בייזער, ווי דער שמש שטעלט זיך איהם פאָר, און וועט געוויס מוחל זיין יענעם אַב'אור-אייניקעל, וועלכער האָט געהאַט די חוצפה זיך אָפּצוזעצען אויף דעם אגב נישט גאַנץ געמיטליכען ציגעל-שטוהל פון זיין מענש — קען מען זעהן פון די פערשידענע לעגענדען-עלטער-זיידעס, וואָס הייסט רש"י.

אַז רש"י איז געווען אַ גוטער און גוטמוטיגער, דעס, וועלכע האָבען אַרומגעוועבט זיין לעבען און טויט, אַזוי, למשל, ווערט דערציילט, אַז בעת רש"י האָט געמאַכט אַ נסיעה קיין ארץ-ישראל (אין דער אמת'ן איז דאָרטען רש"י קיינמאָל נישט געווען), האָט ער זיך אויפ'ן וועג בעקענט מיט אַ מאָנאַך, וועלכער איז פלוצלונג שטאַרק קראַנק געוואָרען אין וועג.

ווען רש"י האָט זיך דערוואוסט פון דעם מאָנאַך'ס קראַנק, איז ער צו איהם געקומען און געהיילט איהם מיט זיינע פערשידענע מיטלען, און אָפּגעהיט איהם ווי אַ לייבליכען ברודער.

ווען דער מאָנאַך איז געזונד געוואָרען, האָט ער נאַטירליך, געוואָלט רש"י'ן בעצאָהלען פאַר זיין שווערער טרחה, פון גוטסבאַרקייט, אָבער רש"י האָט פון איהם נישט געוואָלט בעקומען קיין שום שכר און ער האָט צו איהם אַזוי געזאָגט:

„איהר האָט מיר נישט פאַרוואָס צו דאַנקען, ווייל אונזער תורה הייסט אונז ליבען דעם צווייטען מענשען, ווי זיך אַליין. אָבער, אַז איהר וועט אַמאָל טרעפען אַ יודען אין נויט זאָלט איהר איהם אויסהעלפען אָט ווי איך האָב איך אויסגעהאָלפען".

שפּעטער אַביסעל, ווען רש"י איז איינמאָל אָנגעקומען קיין פּראָג, האָט מען איהם אָנגענומען פאַר אַ שפּיאָן, און מ'האָט איהם געוואָלט קעפּען. די גאַנצע יודישע בעפעלקערונג פון פּראָג איז געוואָרען אויסער זיך, וואָס מען וויל אומברענגען דעם גרעסטען תלמיד חכם, פון יענער צייט, אָבער רש"י אַליין איז געבליבען גאַנץ רוהיג, ווייל ער האָט נישט געפיהלט קיין שום שולד אויף זיך.

אָט איז שוין געקומען דער מאָמענט, ווען רש"י האָט געזאָלט געקעפּט ווערען, ערשט פלוצלונג האָט זיך געמעלדען דער אַרכיבישאָף פון אָלמיטש און געזאָגט:

— איך שטעל זיך איין פאַר דעם דאָזיגען יוד, ווייל ער איז דער סאַמע געלערנטער און סאַמע איידעלסטער מענש, וואָס איך קען.

לאָזט זיך אויס, אַז דער אַרכיבישאָף פון אָלמיטש איז געווען יענער מאָנאַך וואָס רש"י האָט איהם אויסגעהיילט, און אַזוי אַרום איז רש"י נישט נאָר בעפרייט געוואָרען פון טויט, נאָר מען האָט איהם נאָך מיט גרויס כבוד און דרך ארץ אַרויסבעגלייט פון פּראָג.

אָבער רש"י איז געוואָרען בעריהמט נישט נאָר ווי אַ גרויסער געלערנטער און צדיק, נאָר אויך ווי אַ גרויסער חכם, און בעל יועץ, מען פלעגט פאָהרען צו איהם פון אַלע עקען וועלט נישט נאָר פרעגען עצות און וועלטליכע זאַכען, נאָר אויך בעראַטען זיך וועגען וויכטיגע מלוכה-ענינים.

(סוף מאָרגען).

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער
ZACHĘTA
26 זגערושער 26
היינט און פאָלג. טעג!
דאָפּעלטער פּראָגראַם!
1) מעכטיגע עראָטישע דראַמע א. נ.:
איז דאָקטאָר'ס קאַבינעט
אין דער הויפּט-ראָלע:
Warner Baxter
2) „פּרימאַבאַלערינאַ"
(ווייסע נעכט)
דאָס בילד שפּילט אָפּ דאָס לעבען
אין רוסלאַנד פון די צאַרישע צייטען.
אין די הויפּט-ראָלען:
Laura la Plante, Michał Wawicz.
אָנהויב פון די סעאַנסען טעגליך 4 נאָכמיטאָג
שבת און זונטאָג 12 אַ זייגער בייטאָג.

שטאָט-נעפּער

(דערציילונג)

פון דוד טייץ

— .2 —

זי

רחל: דער ערשטער איינדרוק: אַ שיינע, קלוגע, שטילע און געהאַרכזאַמע בעשעפעניש, וועלכע איז נישט שטאַרק צופרידען פון איהר לעבען, פון דעם, וואָס זי האָט און עס ריגעלט זי אַרום אָבער — האָט קיין טענות נישט, געפעלט זי אַפילו פרויען און מען ווינטשט זיך — יונגע ווייבלעך — צו האָבען איהר כאַראַקטער, איהר קוק אויפ'ן לעבען און מענשען, איהר לייכטע האַרץ, אויף אויס צולאַכען זיך פון דעם, וואָס פערשאַפט פערדרוס און קלעם, פאַלט נישט אַלעמען איין, אַז זי זאָל זיין אומטרוי איהר מאַן, פיהרען אַ צוויקאַיגען לעבען. איבערראַשמת'ן געהערט רחל צו איינע פון די פרויען, היינטצייטיגע, פאַראויסגעשריטענע, פאַר וועמען עס איז האָבען יעדען האַלבען יאָהר אַ נייעם געליבטען, אַ נייעם בצחוק איבער אַ מאַנס האַרץ אַ נויטווענדיגקייט, אַ מוז. זי אַליין זאָגט זיך: אפשר זיצט איך ומיר אַ שד אַזאַ, אַ פינסטערע מאַסט, וועלכע טרייבט מיר, צווינגט צו זיין אַזוי פיל פרוי. ס'איז אָבער אַ פאַקט, זי קען זיך נישט אַנדערש אויפפיהרען, זי קען נישט און וויל נישט — וואָס פאַראַ זין וואָלט דאַן געהאַט איהר לעבען, אָט דער לעבען, וועלכען מען גיט איהר, וואָס? הוילע בודינגיש, הוילע גראָהקייט און שימעל, זויערער, פערגריבטער און פערגעלטער שימעל... און ווייל זלמן איז אַ נבזיק, אַ צוקראַכעניש, אַ טרוקענער ביטעל ביירער, האַלט זי נישט פאַר קיין חטא איהר אומרעקייטן צו איהם — מען לעבט איינמאָל, מען איז יונג, איינמאָל און זי איז נישט קיין זאַך, וועלכע מען האָט אָפּגעקויפט דורכ'ן זאָגען צו איהר מיט יאָהרען צוריק אין אַ שושן-פורים נאַכט אונטער דער חופּה „הרי את". זי געהער'ט זיך אַליין און מעג טון מיט זיך וואָס זי וויל. ער, זלמן, מעג זיין אומצופרידען מיט איהר, מעג זי אָפּגטן, בעליידיגען זי אָבער, טאָר ער נישט, אַזאַ שמענדריק, אַזאַ לאַיזאַלח (דאַרף זיין צופרידען מיט די צעהן יאָהר — די בעסטע פון איהר לעבען, וועלכע זי האָט איהם אָפּגעגעבען. ווען נישט ער, וואָלט איהר לעבען אַנדערש אויסגעזעהען, גאָר אַנדערש, שענער, בעסער, רייכער און פולער. וואָס האָט זי פאַר איהם? פוסטע, בודנע טעג און אָווענטען, זידלעריי און קריגעריי... איז איהר היסטערישער געוויין נאָכ'ן פאַטשען זלמנען נישט געווען קיין פאַלשער, זי האָט טאַקע געוויינט פון גאַנצען האַרצען. לויט איהר איבערצייגונגען מעג זי איהם פערראַטען, איז זי קיין „נקבה" נישט, טאָ ווי האָט ער געוואַגט זי צו רופען אַזוי, ווי האָט ער געוואַגט?...

בלייבענדיג אַליין איז רחל בוסלעמווי געקומען צו זיך — אויסגעווישט די טרעהרען, אַראָפּגעקראָכען פון בעט, געטאַפּט די אויגען אין שפּיגעל, דער כעס אויף זלמנען פאַר'ן רופען זי „נקבה", האָט אָבער געפיהנט אין איהר ווי פריהער. איינגאַנצען בערוהיגט זיך האָט זי ערשט אין אָוונד, נאָכדעם ווי זי איז געווען ביי איהר נאָטאַנגען, ביי איהר „מעגעלע", און ליגענדיג אין זיינע אָרעמס דערצעהלט, וואָס ס'איז צווישען איהר און זלמנען פאָרגעקומען, געפרעגט אַן עצה.

זיין עצה איז געווען, אַז זי זאָל אָנשרייבען אַ בריף צו דער מאַמען, דערצעהלען איהר דעם גאַנצען אמת, ווענט די מאַמע בעטען זי קומען צו איהר. זאָל זי שפּייען אויף זלמנען, און פאָהרען צו דער מאַמען. ער, נאָטאַן, קען זלמנען און איז זיכער, אַז זלמן וועט עס נישט וועלען, ער וועט זיך קלאַפּען „על חטא", און צוזאָגען אויף ווייטער צו זיין „גוט און פרום", — מעהר דאַרף זי דאָך נישט....

די עצה איז רחלען געפעלען געוואָרען און קומענדיג אַהיים (זלמן האָט בעת מעשה געפּאַרקעט זיך אין קיך, געזוכט עסען) האָט זי זיך געזעצט שרייבען דעם בריף. „מאַמינקע — האָט זי געשריבען — טייערע מאַמינקע! איך ווייס, ביזט קראַנק, פערמאַטערט, צובראָכען און עס פעהלען דיר נישט קיין צרות, — איך טאָר דיר דאָס נישט שרייבען. איך בין דאָך אָבער עלענד, איך האָב דאָך קיינעם נישט, אַליין בין איך. אין דער פרעמד אַליין און דו ביזט דאָך די איינציגע, פאַר וועמען איך קען מיין פערוויטאָגטע האַרץ אויסגיסען.

„מאַמינקע! איך בין אומגליקליך! צעהן יאָהר האָב איך געשוויגען, פון נאָך דער חתונה אָן געשוויגען, געשלונגען עוולה'ס, געשטיקט אין זיך פערדרוסען און געשוויגען. ווייטער אָבער קען איך נישט מאַמינקע! ראַטעווע מיך מאַמינקע!... זלמן איז אַ גזלן, ער פערפינסטערט מיר מיין לעבען, קיינמאָל איז ער נישטאָ אין דער היים. ער איז פערנומען מיט די בעקאַנטע זיינע, מיט די פאַרטייען, זיצונגען און רעפעראַטען, און אויב ער האָט שוין יאָ אַ פרייען אָוונד, זיצט ער און שפּילט אין קאָרטען, (יאָ מאַמע, אין קאָרטען שפּילט ער אויך) מיך לאָזט ער איבער מיט'ן קינד אויף אַראָפּצוגיין פון זינען לאַנגע אָוונטען און טעג אין שטוב, ווי אין אַ תפיסה, טייערע מאַמע. זיך מיט וועמען טאָר איך נישט, ווייל בעפּייבד איך זיך מיט אַ מאַן הייסט ביי איהם שוין צו איז מיין „ליובאָוויק", בעפריינד איך זיך מיט אַ פרוי, — רופט ער זי „סוואָדניצע" און פערביטערט מיר דעם לעבען, עס טרעפט אַמאָל אַז עס לוינט צו ליידען, פאַר איהם אָבער, מאַמינקע? וואָס פאַראַ לעבען האָב איך געהאַט פאַר איהם און וואָס האָב איך? ווי ציגיינער שלעפּען מיר זיך אַרום פון איין שטאָט אין דער אַנדערער, פון איין דירה אין דער אַנדערער און האָסט קוים אויף צו דערהאַלטען די בשמה. חשבונות דאַרף איך איהם צושטעלען וואו איך טו אַהין דאָס געלד, וואָס איך טוט און מאַך, וואוהין איך גיי און מיט וועמען איך גיי, איז עפּיס נישט אַזוי, ווי איהם געפעלט, שפּאַלט ער הימלען און עסט מיר אויף דעם לעבען.

„דערייבער, בעט איך דיר, מאַמינקע, ראַטעווע מיך! העלף מיר, האָב רחמנות אויף דיין אומגליקליכער טאָכטער! גיי אַריין צו דער שוויגער, רעד זיך דורך מיט איהר, זאָל זי אָנשרייבען, אָנזידלען, ווירקען אויף איהם, אַז ער זאָל מיר גלויבען, נישט האַלטען פערשפאַרט ווי אין אַ תפיסה, נישט עסען מיך לעבעדיגערהייט, ער זאָל לאָזען מיך און מיין קינד פריי אָטעמען אויף דער וועלט...

„ענטשולדיג מיר, מאַמינקע, איך האָב עס געמוזט דיר שרייבען, דו ביזט דאָך די איינציגע, פאַר וועמען איך קען אויסגיסען מיין ביטער האַרץ.... איך האָב קיינעם נישט. קיינעם נישט"....

אויף מאָרגען אינדערפריה, האָט זלמן, ווי אַלע טאָג, פאַר'ן גיין, אין פאַבריק אַוועקגעלייגט פינף גילדען אויפ'ן טישעלע לעבען רחל'ס בעט, שטייענדיג ביים טיר אויף אַוועקצוגיין, האָט ער זיך אָן עפּיס דערמאָהנט — ער איז צוגעגאַנגען צום שאַנק, אַרויסגענומען פון דאָרטען רחל'ס אַלטען מאַנטעל און צוגערעקט זי מיט איהם...

(סוף).

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מיטוואך כב 21 כסלו תרצ"ג

דעצעמבער

זון-אויפגאנג 7.24
זון-אונטערגאנג 3.27

ענטדעקט די באמבען-אונטערלייגערס

18 פערזאן ארעסטירט. — קוכטשיאק און זיינע חברים זאלען געשטעלט ווערען פאר א שטאנד - געריכט

(2) דעם 13 ד. ח. איז גאנץ לאדז אויפגערודערט געווארען פון דער געשיכטע מיט דעם אויפרייס פון דער טייוועלס-מאשין לעם דער וואיעוואודזטווע.

די דאזיגע סענסאציע איז נאך געווארען מעהר סענסאציאנעלער דערמיט, וואס מ'האט זיך שפעטער דערוואוסט, אז א צווייטע באמבע האט מען אונטערגעלעגט אין קארידאר פון מאגיסטראט.

אזוי ווי אין דעמזעלבען טאג האט דער וואיעוואדע, ה' יאשטשאלט געזאלט אינטערווענירען אין ווארשא וועגען די אונטערשטיצונגען פאר די סעזאנאוצעס, האט זיך אין דער געזעלשאפט געשאפען א מין מיינונג, אז די דאזיגע 2 פאקטען האבען מיט זיך א שייכות, אננעהמענדיג, אז דעם אויפרייס ביי דער וואיעוואודזטווע האבען אדורכגעפיהרט די סעזאן-ארבייטער, כדי אונטערצושטרייכען זייער פראטעסט געגען נישט אויסצאהלען זיי די אונטערשטיצונגען.

שפעטער האט זיך ארויסגעוויזען, אז די דאזיגע השערות זענען געווען פאלשע.

כידוע, זענען תיכף נאכ'ן אלארמירען די פאליציי-מאכט וועגען דער עקספלאזיע, אראפגעקומען אויפ'ן ארט די העכערע פאליציי-אפיצירען, ווי אינספעקטאר, ד"ר מארווינסקי, אינספעקטאר ניעדזשעלסקי, אינספעקטאר גאסעק, אויבער-קאמיסאר ווייער, אספיראנט ברילאק און א סך אנדערע פאליציי-פונקציאנערען, בכדי אדורכצופיהרען א גענויע אויספארשונג.

לכתחילה האט די פארשונג נישט געגעבען קיין רעזולטאטען.

דעם פאקט פון דער עקספלאזיע האט מען אבער צונויפגעפארט מיט א צווייטען, לפנים נישט-וויכטיגען פאקט, ווי דהיינו דערמיט, וואס א טאג ערב דעם באמבען-אויפרייס איז אויף דעם בנין פון פ. ז. פ. פ. אויף מאטעיקא-גאס, אויפגעקלעפט געווארען א פלאקאט, אין וועלכען די ארבייטסלאזע זענען אויפגעפאדערט געווארען צו פערזאמלען זיך און דעמאנסטרירען ביי דער וואיעוואודזטווע און פאר דעם מאגיסטראט אויף מארגען, דעם 13 ד. ח. 10 א זייגער אין דער פריה.

דער אויפרייס פון דער באמבע האט פאסירט עטליכע מינוט נאך צעהן.

טראץ אלע בעמיהונגען האט מען לכתחילה נישט געקאנט פעסטשטעלען, ווער עס איז געווען דער מחבר פונ'ם פלאקאט, וואס איז אויסגעקלעפט געווארען אויף דעם בנין פון פ. ז. פ. פ. און אין אנדערע פונקטען פון דער שטאט.

דערווייל איז דעמזעלבען טאג, ד. ה. דעם 13 ד. ח. אין דעם לאקאל פונ'ם קארטעל ז. ז. פ. אויף גדאנסקא 40 פארגעקומען א געשלעג מיט א שיסעריי.

פינ'ם 7-טען קאמיסאריאט זענען אנגעקומען אויפ'ן ארט דער קאמיסאר מאטולעוויטש און עטליכע פאליציאנטען, ביי וועלכען עס איז ענטשטאנען די סברה, אז דער ענין האט עפיס א צוזאמענהאנג מיט דער „דעמאנסטראציע“ פאר דער וואיעוואודזטווע.

ביני לביני איז אויך פעסטגעשטעלט געווארען, אז די מחברים פון דעם אויבענדערמאהנטען פלאקאט זענען די אנפיהרער פונ'ם קארטעל ז. ז. פ., פון דער אזויגערופענער, רעכטע נ. פ. ר.

עס האט זיך ארויסגערוקט די השערה, אז דער באמבען-אויפרייס איז ספעציעל ארגאנזירט געווארען פאר די ארבייטסלאזע, וואס האבען געזאלט קומען דעמאנסטרירען פאר דער וואיעוואודזטווע. ווען דער חשבון וואלט געווען א ריכטיגער, וואלט לאדז געהאט צו טון מיט א געשעהעניש, וועלכע וואלט פון אויסען בעטראכט געווארען אלס אמת'ע אומרוהען, אדער רעוואלוציע.

אויפ'ן יסוד פון דער אדורכגעפיהרטער אויספארשונג, מחמת עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז די מחברים פונ'ם פלאקאט זענען די אנפיהרער פון ז. ז. פ. זענען דאנערשטאג, די פאריגע וואך, ד. ה. 2 טעג נאכ'ן אויפרייס פון דער באמבע, ארעסטירט געווארען: ראמאן קוכטשאק, דער געוו. פרעזעס און איצט פאקטישער פיהרער פונ'ם קארטעל. יאן זשעטעלסקי — דער גענעראל-סעקרעטאר פון דער פארטיי און א רייהע אנדערע פערזאנען.

נעכטען האט זיך ראמאן קוכטשאק מודה געווען אינ'ם אונטערלייגען פון טייוועלס-מאשין פאר דער וואיעוואודזטווע, מודה-זייענדיג זיך גלייכצייטיג אינ'ם צונויפשטעלען דעם פלאקאט, וואס האט אויפגעפאדערט די ארבייטסלאזע צו דעמאנסטראציעס פאר'ן וואיעוואדען-אמט און פארן מאגיסטראט

אין צוזאמענהאנג דערמיט זענען ארעסטירט געווארען 18 פערזאן פונ'ם קארטעל ז.ז.פ.

די נעמען פון די פערהאלטענע ווערען דערווייל נישט פערעפענטליכט לטובת דער ווייטערדיגער אויספארשונג.

מחמת דעם, וואס דאס אונטערלייגען א טייוועלס-מאשין אויף איינער פון די בעוועגליכסטע גאסען האט בעדראהט דער געזעלשאפטליכער זיכערקייט, און נאר על פי נס איז די זאך אפגעקומען מיט איין מענשען-קרבן, ווי אויך צוליב דעם, וואס דאס אונטערלייגען פון א באמבע פאר א בנין פון א מלוכה-אמט האט די בעדייטונג פון אן'אטענטאט אויף דעם דאזיגען אמט, וועט ראמאן קוכטשאק און זיינע מיטהעלפער ביים ארגאניזירען די דאזיגע „דעמאנסטראציע“, געשטעלט ווערען פאר א שטאנד-געריכט.

דער לאקאל פון ז.ז.פ. איז נאך אלץ פערחתמ'עט, און א סברא, אז די דאזיגע ארגאניזאציע וועט אויפ'ן לאדזער באדען אינגאנצען ליקווידירט ווערען.

אויסצאהלונג פון אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע

פאר'ן חודש דעצעמבער 1932 וועט פארקומען:

דאנערשטאג, דעם 22 דעצעמבער 1932, די ליטערעס:

A B C D E F G H I J K L Ł M

פרייטאג, דעם 23 דעצעמבער 1932, די ליטערעס:

N O P R S T U W Z Ż

הנחות אויף חגאות-צוגען

קיין ווארשא און זאקאפאנע פערקויפט „ארבים“.

(א) פונקט ווי יעדעס יאהר, וועלען אויך הײ-יאהר קורסירען מעהר פאסאזשיר-צוגען אין דער צייט פון חגא.

די דאזיגע צוגען וועלען קורסירען א דאנק די בעמיהונגען פון „ארבים“, און דורך דער זעלבער אינסטיטוציע וועלען פערקויפט ווערען הנחה-בילעטען קיין ווארשא און זאקאפאנע.

קיין ווארשא, אין איין זייט, וועט א בילעט קאסטען 7 זל. מיט 20 גראשען, און א בילעט 3. קלאס קיין זאקאפאנע — 18 זל. אויף הין און צוריק—22 זל. צווייטע קלאס וועט קאסטען 27 זל., און אויף הין און צוריק 33 זל.

די דאזיגע הנחה-בילעטען אויף די חגאות צוגען פערקויפט בלויז „ארבים“.

ŁÓDŹ—WARZAWA

גרופענווייז פאהרען דאנערשטאג טאר 7,20 הנחה יום-טוב גרופען פאהרען קיין ווארשע. — אינפארמאציעס און איינשרייבונגען נור אין פ.ב.פ. „ארבים“, פיעטריקאווער 65 און נאוואמיעסקא 2

„שלעסער-מאנופאקטור“ איז נאך אקופירט פון די ארבייטער

(2) די פאבריק פון דער „שלעסער-מאנופאקטור“ אין אזארקאוו, איז נאך אלץ אקופירט פון די שטרייקענדע ארבייטער.

די אונטערהאנדלונגען האבען נאך נישט געבראכט צו קיין רעזולטאט.

מ'רעכענט אבער, אז אין די נאהענטסטע טעג וועלען די שטרייקענדע רעזיגנירען פון דער אקופאציע, מחמת דעם בפירושען גוטען ווילען פון דער פאבריק-דירעקציע.

אויפגעהאנגען זיך א יודישער סוחר

2 שעה פאר דעם ווען זיין „בארמהערציגער“ הויזווירט האט געוואלט פערקויפען זיינע זאכען

אויף שרודמיעיסקא 39 האט זיך נעכטען אויפגעהאנגען אין זיין אייגענער וואוינונג דער 46-יאהריגער יודישער סוחר משה האלפערין.

וועגען דער סיבה פון דאזיגען שרעקליכען זעלבסטמארד דערוויסען מיר זיך פאלגענדע פרטים: משה אדער ווי מ'האט איהם גערופען מוישקע האלפערין איז געווען איינער פון די אנגעזעהענסטע פראווינציאניסטען אין לאדז, ער האט געהאט א רייהע גוטע קונדען פון די קרעסען און פון ווארשא, ער האט דערייבער געמאכט א לעבען מיט זיין פרוי און צוויי קינדער. די לעצטע צייטען האט זיך אבער אלץ געענדערט. האלפערינס קונדען האבען איינציגווייז אנגעהויבען צו געהן פליטה און ביי זיי איז נישט מעהר געווען צו פערדינען, אנדערע קונדען זיך צו שאפען איז געווען אוממעגליך און מיט עפעס אנדערש זיך בעשעפטיגען איז אין דער איצטיגער צייט זיכער נישט געווען. ס'איז געווארען, פערשטעהט זיך אלץ ענגער און ענגער, ביז ס'האט אויסגעפעהלט פרנסה.

פערשטעהט זיך, אז האלפערין איז אויך שולדיג געבליבען דירה-געלד דעם ווירט פון הויז אויף שרודמיעיסקא 39, נח סאפיר (וועגען יעמעס אן־עקסמיסיע מיר האבען שוין איינמאל געשריבען) נח סאפיר איז א הארטער פערשוין און אז מען איז איהם שולדיג דירה-געלד וויל ער פון קיין שום זאכען נישט וויסען, סאפיר האט באלד אנגעקלאגט האלפערין אין געריכט און ארויסבעקומען אן'אורטייל אויף דירה-געלד און אויף אן עקסמיסיע. דער טערמין פון עקסמיסיע איז נאך נישט געווען פעליג. דערפאר האט סאפיר זיך צוגעאיילט ארויסצושטעלען האלפערינס זאכען אויף א ליציטאציע פאר'ן חוב. נעכטען האט די ליציטאציע געזאלט פארקומען, האלפערין האט זיך געשאפען אביסעל געלד און פאר דער ליציטאציע אוועק צום ווירט, בעטענדיג אז ער זאל איהם די זאכען נישט פערקויפען און זאל די ליציטאציע אפלייגען אויף אן אנדער טערמין, ווי מען דערצעהלט האט סאפיר געזאלט האלפערינען שטארק בעליידיגען און נישט געוואלט נאכקומען זיין ביטע. האלפערין איז אהיימגעגאנגען א פערצווייפעלטער און געבעטען זיין פרוי, אז זי זאל נאכאמאל געהן צו סאפירן אפשר וועט ער איהם דאך די חרפה נישט אנטון און נישט ליציטירען זיין ביסעל זאכען.

די פרוי איז אוועק און האלפערין איז געבליבען אליין אין שטוב. ווען די פרוי וועלכע האט אגב ביי דעם הער ווירט אויך גארנישט געפועלט, איז צוריקגעקומען, איז די טיר געווען אפען אבער קיינער איז אין שטוב נישט געווען, געטריבען פון א שלעכטען פארגעפיהל האט זי אנגעהויבען צו זוכען איבער אלע צימערען און צו איהר גרעסטער שרעק האט זי געטראפען איהם הענגענדיג אין באד-צימער. זי האט געמאכט א געוואלד, ס'זענען אנגעקומען די שכנים און אלארמירט די פאגאטאוויע. דער דאקטאר האט נאר געקענט קאנסטאטירען דעם טויט.

האלפערין האט געשמט פאר א קלוגען און העכסט-ארענטליכען מענשען.

בייא „שייבלער און גראהמאן“

רעדוקציעס, אפשפארונג און רעארגאניזאציע

(2) לויט ווי מען קאן דרינגען פון די פראוויזארישע אויסרעכנונגען פון די ארבייטער, וועט די רעדוקציע פון די לויגען בעטרעפען מעהר ווי 15 פראצענט.

נעהמענדיג אין בעטראכט, אז די געהילפס-קרעפטען ביי דער ארבייט זענען אפגעלאזט געווארען, און אז די ארבייטער גופא ווערען מעהר בעלעסטיגט, דארף קאנסטאטירט ווערען, אז סיי די ארבייטס-בעדינגונגען סיי די בעלוינונגען זענען שטארק פערערגערט געווארען.

א סברא, אז די אפשפארונגס-פאליטיק פון דער אדמיניסטראציע זעהט אויך פאר אפשפארונגען אין אנדערע פאבריק-אפטיילונגען:

אזוי זאל, למשל, די צענטראלע (די שפינעריי אויף וואדני רינעק) אינגאנצען נישט פונקציאנירען, און די ארבייטער פון דער דאזיגער אפטיילונג זאלען טיילווייז איינגעארדענט ווערען אין אנדערע אפטיילונגען פון דער פאבריק.

דערביי זאלען אבער, ביי דער בהדרגה'דיגער צוריקשטעלונג פון דער ארבייט, א 500 ארבייטער בלייבען מחוץ למחנה.

גלייכצייטיג זאל אויך רעדוצירט ווערען דער אדמיניסטראציע-פערסאנאל.

אקציע פון די האנדווערקער-קרייזן

אויפ'ן געביט פון עקספארט און אימפארט

(אג) די האנדווערקער-קרייזען האבען אונטערגענומען א ענערגישע אקציע, אז די דאזיגע קרייזען זאלען בעקומען דאס רעכט אויסצושטעלען עקספארט- און אימפארט-בעשטעטיגונגען אויף דיזעלבע יסודות ווי עס האבען די האנדעלס-קאמערען.

נארקאטיקער פאר'ן געריכט

פעלשען רעצעפטען פון לאדזער דאקטוירים

(2) אין עפשטיינס אפטייק, אויף פיעטריק. 225, איז אין אויגוסט ד. י. איז געקומען א יונגעל מיט א רעצעפט אויף אפיום פון דר. עבין. מחמת דעם, וואס די רעצעפט איז אויסגעקומען פערדעכטיג, האט דער אפטייקער גערופען א פאליציאנט. ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די רעצעפט איז געווען א געפעלשטע, און אז דער פעלשער איז דער 27-יאהריגער ווילהעלם קופיק, וועלכער האט מיט דער הילף פון אן אייגענער האנד-דרוקעריי, געפעלשט רעצעפטען פון פערשידענע לאדזער און זגערזשער דאקטוירים. ער האט דאס שטיקעל ארבייט געמאכט צוזאמען מיט זיין „קאלעזשאנקע“, די 30-יעהריגע לידיא יארושאנק.

נעכטען זענען ביידע געשטאנען פאר'ן געריכט. זיי זענען פער'משפט געווארען צו 6 חדשים תפיסה. דאס אויספיהרען דעם אורטייל איז אויף א געוויסע צייט אפגעלעגט געווארען.

יודישע טעאטער „סקאלא“ שרודמיעיסקא 15

היינט צוליב דער גענעראל-פראבע ווערט נ י ש ט געשפילט. מארגן, דאנערשטאג — פארשטעלונג לטובת דעם אינטערנאט און פארמע פון יודישע קינדער אין העלענובעק.

פ ר יי ט א ג, דעם 23. דעצעמבער, 9 אווענט פ ר יי ט א ג!

ערשטער גאסטשפיל פון דער בעריהמטער ארטיסטין

מאלי פיקון

צום ערשטען מאל אין לאדז די פרעכטיגע אפערעטע

דאס ציגיינער-מיידל

פרטים קומען.

2 אַפּעריסטען אַפּעריען לאָדזער סוחרים
בעקומען צוזאַמען פירטהאַלבען יאָהר תפיסה

(2) אין קרייז-געריכט איז נעכטען פאָרגעקומען אַ פּראָצעס געגען סטאַניסלאַוו שיענקיעוויטש און חיים מינדעל, וועלכע זענען אָנגעקלאָגט געוואָרען אין פערשידענע אַפּערעס, ביי וועלכע לאָדזער סוחרים האָבען געליטען גרויסע שאָדענס.

פון בעשולדיגונגס-אַקט איז צו זעהען, אַז ביידע: שיענקעוויטש און מינדעל צוזאַמען מיט אַ געוויסען הערכט, האָבען קאָנטראַקטירט מיט דער קראָקאָווער פירמע שפּערבער און קלוגער וועגען אַ געשעפטס-לאָקאַל. פאַר וועלכען זיי האָבען גענומען טובה-וועקסלען אויף 3 טויזענד זל. ביי די זעלבע קראָקאָווער סוחרים האָבען זיי געבאָרגט אַ גרויסע סומע געלד. אויף וועלכע זיי האָבען איינגעלעגט פירמע-וועקסלען, וועלכע זענען שפּעטער פּראָטעסטירט געוואָרען.

די זעלבע שיענקיעוויטש און מינדעל, האָבען אויך געמאַכט גרעסערע קניות און אַפּערירט לאָדזער סוחרים, צווישען אַנדערע די פירמע „נוסטאַוו פּפייפער“. די סחורה, וואָס האָט געזאָלט עקספּעדירט ווערען קיין וולאַדזשימיעזש, איז אין לאָדז פערקויפט געוואָרען בחצי חנם.

דאָס געריכט האָט פערמשפּט: סטאַניסלאַוו שיענקעוויטש'ן אויף אַנדערהאַלבען יאָהר און חיים מינדעל אויף צוויי יאָהר תפיסה.

איבערגעלאָזט דאָס ווייב אַלס משכון
אָבער די פאַנטאָפליאַזשעס לויגנט נישט ס'געשעפט...

(2) דעם 12 נאָוועמבער ה. י. האָט זיך אין דעם פאַנטאָפעל-וואַרשטאַט אויף וואָוועלסקאַגאַס געמאָלדען דער הויזירער מיט פאַנטאָפעל, דער 50-יעהריגער וולאַדיסלאַוו לאַשעווסקי מיט זיין 42-יאָהריגער ווייב, אַנטאָניגאַ.

אין דעם וואַרשטאַט האָבען זיך דאַן געפונען: דער 21-יאָהריגער עדוואַרד קוזשניאַק און דער 41-יאָהריגער באָלעסלאַוו אַנטאַשיק.

עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז לאַשעווסקי האָט נישט געהאַט ביי זיך קיין געלד צו אויסקויפען אַ פּאָר מיץ פאַנטאָפעל, און דעריבער האָט ער אָוועקגעשטעלט פאַר די פאַנטאָפליאַזשעס אַ האַלב פלעשעל בראָנפען. און נאָכ'ן מאַכען דעם לחיים האָט ער דערקלעהרט, אַז ער לאָזט איבער זיין ווייב אַלס משכון, און אַליין גייט ער זוכען געלד...

דער ענין איז נישט געפעלען געוואָרען די פאַנטאָפליאַזשעס — וואָס עפּיס אַזאַ מין משכון?! — און זיי האָבען זיך געלאָזט נאָכלויפען דעם הויזירער, אַ וואָרף געטאָן איהם אויף דער ערד, אָנגעהויבען צו בעליידיגען איהם מיט פאַנטאָפליאַרסקע לאַטעס, און, אַלס צולאָג, מכבד געווען איהם מיט אַ מעסער-שטאָך אין פוס.

דאָס ווייב, דער „לעבעדיגער משכון“ האָט זיך צו דעם ענין גאַנץ קאַלטבלוטיג צוגעקוקט, וואָרום וואָס קאָן אַ משכון זאָגען?

דער פינאַל פון דער געשיכטע איז נעכטען פאָרגעקומען אין געריכט, וואו לאַשעווסקי האָט זיך געפלאָנטערט אין זיינע דערקלעהרונגען מכוח דעם, אַז די זעלבע אָנפאַלער האָבען איהם בערויבט — ד. ה. בעת'ן גשלאָג צוגענומען 45 זלאָטעס.

אַזוי ווי דאָס געריכט האָט נישט צוזאַמענצוקלייבען קיין גענוגענדע בעווייזען פון דער שולד פון די פאַנטאָפליאַזשעס, זענען זיי ביידע פריי-געשפּראָכען געוואָרען.

וואַלד-גנב דערשיסט אַ גייאָווע
נעכטען בעקומען 10 יאָהר תפיסה

דעם 2-טען סעפּטעמבער ה. י. האָט מען אין וואַלד הינטער לאָסק געפונען אַ דערשאָסענעם דעם גאַיאָווע פּאַביאַנסקי.

דער גאַיאָווע האָט אין וואַלד בעמערקט אַ בעקאַנטען וואַלד-גנב סטעפאַן יענטשאַ. ווען טאַביאַנסקי האָט זיך צו איהם דערנעהנטערט, כדי ביי איהם אַפּצונעהמען דעם רעוואָלווער, האָט דער וואַלד-גנב אויסגעשאָסען און דעם גאַיאָווע שטערבליך פערוואונדעט. אין עטליכע שעה אַרום איז ער געשטאָרבען.

נעכטען איז דער וואַלד-גנב, יענטשאַ, געשטאַנען פאַר'ן געריכט. אויסהערענדיג די עדות, איז יענטשאַ פער'משפּט געוואָרען אויף 10 יאָהר תפיסה.

„געזעלשאַפט פון ווירטשאַפטליכער פּאָליטיק פון דער פּוילישער טעקסטיל-אינדוסטריע“
נייע ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציע אין לאָדז

(אג) אין לאָדזער „האַנדעלס“ און „אינדוסטריע“ קרייזען וואָס בעקעמפען זיך צום ווירטשאַפטליכען ליבעראַליזם איז עטשטאַנען דער געדאַנק, צו שאַפען אין לאָדז אַן אָרגאַניזאַציע וואָס זאָל האָבען דעם ציל צו פערשפּרייטען דעם געדאַנק פון ווירטשאַפטליכען ליבעראַליזם אויף אַלע געביטען פון דער ווירטשאַפטליכער ווירקליכקייט מיט אַ בעזונדערער בערוקזיכטיגונג פון דער טעקסטיל-אינדוסטריע ווי אויך די ענטשידענע געגענווירקונג פון דער עטאַטיסטישער און אינטערווענציאָן-פּאָליטיק.

אין שייכות דערמיט איז אין לאָדז פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג מיט דער בעטייליגונג פון די אָנגעזעהענסטע פאָרשטעהער פון דער לאָדזער „האַנדעלס“ און „אינדוסטריע“-קרייזען, אויף וועלכער עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו שאַפען די אָרגאַניזאַציע אונטער דעם נאָמען „געזעלשאַפט פון ווירטשאַפטליכע פּאָליטיק פון דער פּוילישער טעקסטיל אינדוסטריע“. (עלף פּרעזעס פון דער געזעלשאַפט איז אויסגעוויהלט געוואָרען פּראָפ. אָסקאַר קושישאַנאָווסקי. אין דער פערוואַלטונג זענען אַריין: אַלעקסאַנדער היימאַן — יאַרעצקי אַלס וויצע-פּרעזעס און יוליוש לעווענשטיין. אַלס סעקרעטאַר איז אויסגעוועהלט געוואָרען סטאַניסלאַוו לאַווענבאַך.

„קלעזמאָרים“ און „מחותנים“ פאַהרען אויף אַ „שלוב“
געפינט מען ביי זיי אַן „אוצר“ אין שמרוי

(2) נעבען דעם דאָרף רודניק איז זיך געפאָהרען אַ פרעהליכע חבריא, אַ פערפּוצטער וואַגען מיט גרינס, אויף וועלכען ס'זענען געזעסען קלעזמאָרים און מחותנים אויף אַ „שלוב“.

אין מיטען דערינען האָבען זיך אויפ'ן שאָסיי בעוויזען גרענעץ-וואַך-פּאָליציאַנטען. די „קלעזמאָרים“ און די „מחותנים“ דערזעהענדיג די געסט, האָבען געמאַכט פּליטה. די פּאָליציאַנטען האָבען זיי אָבער דעריאָגט און געכאַפּט. אויפ'ן וואָגען האָט מען געפונען אין שטרוי בעהאַלטענע געשמוגעלטע פּאַמעראַנצען און ראָזשינקעס פון אויסלאַנד.

די „קלעזמאָרים“, די „מחותנים“ צוזאַמען מיט דעם ביסעל „כיבוד“ איז צוגעשטעלט געוואָרען דער גרענעץ-וואַך אין זעלון.

אַפּטייקען
היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) פּאַטאַש, קאָשטשעלני פּלאַץ 10; כאַרעמזאַ, פּאָמאָרסקאַ 12; מילער, פּיעטריקאָווער 46; עפּשטיין, פּיָטריקאָווער 225; וואַרטשיצקי, פּושעיאַזד 59; אַנטאָניעוויטש, פּאַביאַניצקאַ 50

סאַכאַרין-הענדלער פאַר'ן געריכט
לאָדזער סוחרים פער'משפּט אויף פערשידענע טערמינען תפיסה

(2) פאַר'ן קרייז-געריכט זענען נעכטען געשטאַנען עטליכע לאָדזער סוחרים, וועלכע זענען אָנגעקלאָגט געוואָרען אין האַנדלען מיט סאַכאַרין און געשמוגעלטען טאַבאַק.

פערמשפּט זענען געוואָרען: עקערמאַן, פון גליבנאַ 61, אויף 2 וואָכען אַרעסט און 139 זל. שטראָף. בראָדזקאַ אויף 20 טעג אַרעסט. ווינער, פון בזשעזשינער 31 אויף 2 וואָכען אַרעסט און 146 זל. שטראָף. ראָזען, פון דער זאַווישאַ-גאַס אויף 2 וואָכען אַרעסט און 119 זל. שטראָף.

אַ נייער שטייער פון שילדען און רעקלאַמעס

(א) די אַדמיניסטראַטיווע און זעלבסטפערוואַלטונגס-מאַכט האָט בעקומען אַ פעראָרדנונג, וואָס רעגולירט דעם ענין בעשטייערן שילדען, רעקלאַמעס, אַנאָנסען א.א.וו.

פון דעם דאָזיגען שטייער זענען בעפרייט די אַנאָנסען אין צייטונגען.

לעת עתה איז דער אופן פון איינמאָהנען די דאָזיגע שטייערן נישט גענוי בעשטימט, וואָס דאָס וועט געשעהן אין דער נאָהענטסטער צייט.

שרפה אין אַ באָד-צימער
צוליב אַ צושטאַרק איינגעהייצטען אויווען

(2) אין ד"ר לינדא'ס וואוינונג (6-טער שערפּיען 28) האָט נעכטען אויסגעבראָכען אַ שרפה אין באָד-צימער. די שרפה איז ענטשטאַנען צוליב אַ צושטאַרק איינגעהייצטען אויווען, פון וואָס ס'האָט זיך אָנגעצינדען די וואַנד.

אַ „ספּעציאַליסט“ פון פּלעט-אייזענס
וואָס נעמט בלויז אַן „אַדרעס“

(2) מיט עטליכע וואָכען צוריק, האָט זיך אין לאָדז בעוויזען אַן אַגענט פון דער קראָקעווער פירמע „נאָוויטע“, וועלכער האָט פערקויפט עלעקטרישע פּלעט-אייזענס אויף ראַטעס. ער האָט גענומען ראַטעס ביי פערשידענע מענשען און אַוועקגעקומען פון לאָדז.

דעם פויגעל האָט מען לעצטענס געכאַפּט אין סאָסנאָוויץ. ער הייסט וולאַדזשימיעזש זאַבאָרסקי, דערווייל זיצט ער פאַר אַנדערע חטאים.

היינט און פאלג. טעג!
מעכטיגע דראַמע פון מענשליכע ליידענשאַפטען א. נ.:
„אורטייל פון ים“
גרויסע ליבעס-עפּאָפּיי
גרויסער יום-טוב-פּראָגראַם:
„ליליאַנקא וויל זיך גט'ן“
אָנהויב אין געוו. טעג 4.30 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג — 12 בייטאָג
פערקלענערטע פּרייזען פון די פּלעצער
דער זאַל איז שטאַרק בעהייצט.
הנחה-בילעטן זענען גילטיג אַהו בטרענצווגגען

ר. איזראַעל

משפחות אין פלאַמען
סענסאַציאָנעלער ראָמאַן
פון יודישע פאַמיליען-לעבען

(48

דוד האָט געהאַט אַ געפיהל ווי דער דאָזיגער אומבעקאַנטער וואָלט אַהערגעקומען איהם שלעכטס טאָן און האָט געפיהלט אַ בעדערפעניש מיט איהם צו רעדען און איהם פשוט פרעגען וואָס ער וויל דאָ און צוליב וואָס ער איז דאָ אַהערגעקומען, ער איז געשטאַנען פאַר'ן טויער און אָפּגעוואַרט מאַקסן.

די רביצין האָט אין דער צייט דערווייל זיך באַלד געפרעגט ביי מאַקסן וועגען דעם ציל פון זיין אַהערקומען.

— איך בין געקומען זיך מודה זיין אין אַ שרעקליכען פערברעכען, וואָס איך בין בעגאַנגען...

— פאַר וואָס זענט איהר ערשט געקומען צו מיר זיך מודה זיין אין אייער פערברעכען? ווי איך ווייס האָט איהר נישט אין חטא אויפ'ן געוויסען?

— איך וויל איצט אַלץ אויסבעטען, יאָנק בעזונדערס דעם פערברעכען וועלכער ליגט מיר איצט אויפ'ן האַרצען און אויפ'ן געוויסען און וועגען וועלכען איך בין דאָ אַהערגעקומען.

— מתוודה זיין זיך האָט איהר געדאַרפט געהן צו אַ רבין אָדער צו אַ געריכט אָבער נישט צו מיר.

— ס'האַנדעלט זיך, רביצין, וועגען מרימען.

— וועגען מרימען? האָט די רביצין לייכט אויפגעשריגען און דערביי האָט זי נישט געוואָלט ווייזען מאַקס'ן אַז זי איז אַזוי שטאַרק פאַראינטערעסירט אין דעם ענין.

— יאָ, וועגען מרימען, וועגען די עלענדע און איינזאַמע, וועלכע האָט איצט קיינעם נישט אויף דער וועלט. געגען איהר בין איך אַ שרעקליכען פערברעכען בעגאַנגען און כ'בין געקומען צו אייך אַלס צו דער, וועלכער האָט איצט די גאַנצע דעה איבער איהר, אַלס צו דער, וועלכע האָט בירושה בעקומען דאָס רעכט אויף איהר ווייטערדיגער ערציהונג.

— פון וואַנען ווייסט איהר דאָס? ווי קומט איהר צו וויסען אַז איך בין איהר ערציהערין און בעשיצערין.

— מיין שוועסטער צנקאַ האָט מיר וועגען דעם געזאָגט. איך רעכען אַז זי האָט מיך ריכטיג אינפאָרמירט.

— דאָס איז אמת, אָבער וועגען וואָס האַנדעלט זיך, וואָס האָט איהר פאַר אַ שייכות מיט מרימען, ווי איך ווייס האָט מרים נישט געהאַט קיין געלעבטע נישט זיך צו טרעפען מיט אייך.

— זי איז דערין גאָרנישט שולדיג, האָט מאַקס אָנגעהויבען מיט אַ טאָן פון אַ רעגענירטען, פערצווייפעלטען מענשען, איך שווער אייך, אַז דאָס איז זי גאָרנישט שולדיג, דאָס האָב איך זי שולדיג.

אַלץ דערפיהרט דערצו, איך אַליין בין איז אַלעם — אָבער, יונגערמאַן, איהר רעדט אַלץ אַרויס ווי פון אַ סידור, איך פערשטעה אייך גאָרנישט און איך ווייס נישט וועגען וואָס איהר רעדט צו מיר.

— איך וועל אייך, באַלד אַלץ אויפקלערען, איך וועל אייך זאָגען צוליב וואָס מרים איז קראַנק געוואָרען, וואָס ס'האָט זי געטריבען צו איהר פערצווייפעלטען שריט. איך וועל דאָס אייך באַלד דערצעהלען און איהר וועט דאָס פערשטעהן.

— נישט דאָ, נישט דאָ, מיר וועלען אַריינגעהען אין אַן אַנדער צימער. דאָ קען אונז אימיצער דערהערען און קיין מוטלער'ס פעהלען נישט. מ'ווערט דאָס באַלד פונאַנדערשלעפען איבער דער גאַנצער שטאָט, וואַרט צו עטליכע מינוט, איך וועל נאָר געבען עטליכע דיספּאָזיציעס בנוגע דער קראַנקער און דאַן וועלען מיר איבערגעהען אין אַן אַנדער צימער, כדי זיך אַרויסצושמועסען.

— מאַקס איז געוואָרען שטאַרק אומגעדולדיג, זיין גאַנץ ביזאַרטיג לעבען איז איהם אויסגעקומען אַזוי מיאוס און עקעלהאַפט פון דער דאָזיגער וויזיט דאָ איז געווען אָנהעריג צו יוצא ער איבער דייסען מיט זיין איצטיגען לעבען און אָנהויבען אַ נייעם לעבען, אָדער ער וועט נאָך ווייטער פאַלען אין אַפּגרונד פון דעם עקעלהאַפטען הולטאַיסקען לעבען.

די רביצין איז אַרויסגעגאַנגען אין אַ צווייטען צימער און מאַקס איז געבליבען אַליין.

זעהט אויס אַז דוד וועלכער האָט געוואַרט ביז דער אומבעקאַנטער פאַר איהם יונגערמאַן, וועט אַרויסגעהן, האָט געזעהען ווי די רביצין פערלאָזט דאָס צימער, און מאַקס איז דאָרט געבליבען. דוד האָט נאָך מעהר אינטריגירט דאָס וואָס דער יונגערמאַן האָט געהאַט אַזוי פיל צו רעדען מיט דער רביצין.

— וועגען וואָס רעדט ער מיט איהר? נישט אַנדערש ווי וועגען מרימען, מיט וואָס פאַרא רעכט טוט ער דאָס? וואָס פאַראַ רעכט האָט ער אויף מרימען? קיינער טאָר מעהר וועגען מרימען נישט רעדען, האָט דוד געזאָגט.

באַלד האָט ער זיך געכאַפּט, אַז ער רעדט נאַרישקייטען, אָבער ער האָט מעהר זיך נישט געקענט בעהערשען און אויסנוצענדיג וואָס די רביצין איז אַרויס פון שטוב און וועלכער מאַקס איז געבליבען, האָט ער זיך נישט אָנגעשטעלט אויף גאָר נישט און איז אַריינגעלאָפען אין צימער, בלייבענדיג אויג אויף אויג מיט מאַקס'ן.

— נאָך וואָס זענט איהר דאָ אַהערגעקומען? האָט דוד אויסגעשריגען צו מאַקסן.

מאַקס האָט זיך אין דעם ערשטען מאָמענט פערלוירען אָבער באַלד איז ער געקומען צו זיך און געענטפערט:

— וואָס געהט עס אייך אָן!? ווי וואַגט איהר צו מיר צו רעדען מיט אַזאַ טאָן?

איצט האָט זיך דוד נישט מעהר אָפּגעגעבען קיין חשבון פון דעם וואָס ער געפינט זיך און מיט וועמען ער רעדט.

— דאָס וועל איך אייך שוין שפּעטער דערציילען, אָבער קודם-כל זאָלט איהר מיר ענטפערן, וואָס טוט איהר דאָ?

— איך וועל אייך דערויף נישט ענטפערן, דאָס איז אויסשליסליך מיין זאַך, און איהר זאָלט נישט וואַגען מיט מיר וועגען דעם צו רעדען. דוד האָט נישט געוואוסט וואָס ער זאָל אייגענטליך ענטפערן, נאָר איידער ער האָט זיך נאָך אָריענטירט האָט זיך געעפענט די טיר און אין צימער איז אַריינגעקומען די רביצין וועלכע האָט געוואָלט פערענדיגען דאָס געשפּרעך מיט מאַקס'ן, דערזעהענדיג אויך דוד'ן דאָ, האָט זי זיך שטאַרק פערוואונדערט און האָט נישט געוואוסט פון וואַנען און פון וואָס אָנצוהויבען. (פאָרזעצונג קומט).

פאר די לעזער פון „נייעס פאלקסבלאט"

2 אומזיסטע רייזעס צו דער ווינטער-מכביה'דע קיין זאקאפאנע

אין עטליכע טעג אַרום וועלען מיר ברענגען פרטים וועגען דעם גרויסען קאָנקורס פאַר אונזערע לעזער. צו געווינען 2 אומזיסטע רייזעס אויף דער ווינטער מכביהדע קיין זאַקאָפּאַנע.

אונזערע זוכה בגו"ל וועלען פאָהרען אויף דער מכביהדע גאַנץ אומזיסט (בעקוועמע רייזע, וואוינונג, ערשטקלאסיגע בעקעסטיגונג און אייגטריט אויף אַלע אימפרעזעס).

אונזער קאָנקורס האָט אַרויסגערופען די גרעסטע פאַראינטערעסירונג צווישען אונזערע לעזער און מיר בעקומען שוין כסדר באַכפראַגען וועגען די פרטים, וועלכע מיר וועלען זיין אומשטאַנד גאר בקרוב איבערצוגעבען אונזערע לעזער.

* * *

פאַר די הונדערטער טוריסטען וואָס קלויבען זיך פון לאָדז צו דער מכביהדע, האָט דער קרייז-פערבאַנד „מכבי" אָרגאַניזירט א ספּעציעלע ביוראָ, וועלכע איז טעטיג יעדען טאָג צווישען 4 און 7 אָוונד אין לאָקאַל פון „האגאַנלי", פּיעטריקאָווער 64.

פּראָפ. בראָדעצקי וועגען דער מכביה'דע איז זאקאפאנע

לאָרד מעלטשעט קומט צו דער מכביה'דע

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן ווייַלען אין וואַרשאַ, פון מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיוו פּראָפ. בראָדעצקי, האָט זיך צו איהם געווענדעט אַ דעלעגאַציע פון דער פּוילישער צענטראַלע פון וועלט-פערבאַנד „מכבי" אין ענינים פון דער ווינטער-מכביהדע אין זאַקאָפּאַנע. די דעלעגאַציע האָט אַנגעוויזען אויף דעם קאָלאָסאַלען שווונג, וואָס די אימפּרעזע האָט אָנגענומען, אַז דער אינטערעס צו דער מכבי-ווינטער-שפּילען אין זאַקאָפּאַנע אויף דער גאַנצער וועלט האָט שוין איבערגעשטיגען די גרעסטע ערוואַרטונגען פון די אָרגאַניזאַטאָרען. די פּוילישע מלוכה-אָרגאַנען בעציהען זיך אויסער-געוועהנליך ערנסט צו די ווינטער-שפּילען, פּערשפּעקטיוון, וואָס פאַר אַ פּאָזיטיווע בעדייטונג דאָס קאָן האָבען פאַר דער פּוילישער מלוכה און קומען מיט אַ בעדייטענדער הילף פאַר דער ווינטער-מכביהדע. עס איז אונבעדינגט נויטיג, אַז אויך די ציוניסטישע וועלט-אָרגאַניזאַציע און לאַנדאָן זאָל ריכטיג אָפּשאַצען דעם ווערט פון דער אימפּרעזע און די בעדייטונג, וואָס דאָס קאָן האָבען פאַר דער פּראָפּאַגאַנדע פון דעם נאַציאָנאַלען געדאַנק און אויפּבוי פון ארץ-ישראל. דערפאַר דאַרף די לאָנדאָנער עקזעקוטיווע מעהר אינטערעסירען זיך פערנעהמען מיט דער ווינטער מכביהדע און אויפרופען אויך אַלע לאַנדעס-אָרגאַניזאַציעס, זיי זאָלען ענערגיש העלפען מכבי אין דער פאַרבערייטונגס-אַרבייט.

פּראָפ. בראָדעצקי האָט אַרויסגעוויזען אַ טיפע פאַראינטערעסירונג מיט די ווינטער-שפּילען אין זאַקאָפּאַנע און געשטעלט דער דעלעגאַציע אַ גאַנצע ריי פראַגען. צום סוף האָט דער גאַסט צוגעזאָגט מיט אַלע כחות מיטהעלפען דעם וועלט-פערבאַנד מכבי אין זיין אַרבייט און לייגען ספּעציעל אַכט אויף דער ווינטער-מכביהדע.

ביי געזעגענען זיך, וויזט נאָך פּראָפ. בראָדעצקי אָן אויף דער וויכטיגקייט פון לאָרד מעלטשעטס וויזיט אין פּוילען פאַר דער גאַנצער מכבי-בעוועגונג. לאָרד מעלטשעט איז איינער פון די אָנגעזעהענסטע פערזאָנען אין ענגלאַנד און נישט באַר אין ספּעציעל יודישען לעבען — זיינע בעציהונגען אין דער העכערער פּאָליטישער וועלט, ווי אויך זיינע גרויסע אָרגאַניזאַציע-פעהיגקייטען קאָנען ברענגען אַזעלכע גרויסע נוצען, וואָס איז פּשוט שווער אָבצושאַצען.

די דעלעגאַציע האָט פערזיכערט דעם פּראָפ. בראָדעצקי, אַז די פּעראַן פון לאָרד מעלטשעט איז שוין ריכטיג אָבגעשאַצט געוואָרען אין פּוילען און די דריי טעג, וואָס ער וועט פערברענגען אַלס גאַסט אין וואַרשאַ וועלען פערוואַנדעלט ווערען אין אַ גראַנדיעזע דעמאָנסטראַציע פאַר דעם מכבי-געדאַנק. מען וועט אויך געבען, וואַהרשיינליך, דעם לאָרד מעלטשעט אַ מעגליכקייט צו קאָנפערירען מיט דעם פּוילישען אויסערן-מיניסטער און מיט דעם אינערן-מיניסטער, מעגליך, אַז אויך מיט אַנדערע פּראָמינענטע פערזענליכקייטען פון די מלוכה-קרייזען.

פּראָפ. בראָדעצקי דאַנקט דער דעלעגאַציע פון אַלפּוילישען מכבי פאַר די אויסערגעוועהנליך אינטערעסאַנטע מיטיילונגען און ווינשט ערפאָלג אין דער ווייטערער פרוכטבאַרער אַרבייט.

אַבסערוואַטאָר.

סדום איז ראַדאָמסק

א קלוב פון פערגוואַלטיגער פון קליינע מיידלעך

(2) אין שייכות מיט די עקלהאַפטע קלאַגען, וואָס האָבען לעצטענס קורסירט אין דער שטאָט, האָט פּאָליציי פעסטגעשטעלט אַז איינציגע בעקאַנטע ראַדאָמסקער בירגער פלעגען זיך פערזאַמלען אין אַ מין קלוב, און פלעגען דאָרט פערגיינען איינעם פון דייערע מיטגלידער, אַז ער זאָל זיך אַוועקשטעלען „אויף אויסקוק" ביי די פאָלקס-שולען און מיט צוקערלעך און מתנות פערנאַרען די שעהנ-ע מיידלעך אין דעם קלוב אַריין.

דאָרט, אין דעם דאָזיגען קלוב הייסט עס, פלעגען פאָרקומען שרעקליכע אָרגיעס.

די פאַר-אָדם'ס פלעגען מיט די קליינע שילערינס אָפּטון די מיאוסטע מעשים און אָנשטאָט אַליין צו ציטערן פאַר דעם, אַז זייערע מעשים תעתועים וועלען ענטדעקט ווערען, האָבען זיי געסטראַשעט די קינדער (אפילו 7-יאָהריגע זענען צווישען זיי געווען) אַז זיי וועלען דערציילען די לעהרער און די עלטערן.

די פּאָליציי האָט אַדורכגעפיהרט אַן ענערגישע אויספאָרשונג, און אין רעזולטאַט זענען דריי מיט-גלידער פון'ם קלוב אַרעסטירט געוואָרען:

איינער איז פון פאַך אַ מעסטער און הייסט סטעפאַן פּולראָלאַ, דער צווייטער — איינהאַבער פון אַ יאַטקע, בנימין ברוינער און דער דריטער — דער 55-יאָהריגער סטאַניסלאַוו פּאָדשאַסקי, אַ גוטס-בעזיצער.

דער פערטער מיטגליד פון'ם דאָזיגען קלוב איז נעלם געוואָרען.

סימז גרויסער דלות

(יא) לעת עתה פלעגט זיך יעדעס יאָהר ערב די חנוכה מאַכען... חגא.

די סטאַראָסטווע פלעגט מוזען אַרויסגעבען ספּעציעלע פעראָרדנונגען וועגען פערהיטען די בעפעלקערונג, ובפרט דעם עולם „צונג.יום-טוב"-געניסער פאַר גענאַלצענע פּרייזען—פאַר ליכוע בלע"ז.

אויף היי-יאָהר האָט געזאָלט דערשיינען אַזאַ מין פעראָרדנונג, נאָר די פעראָרדנונג וועט דאָך נישט דערשיינען. פּשוט דערפאַר — ווייל וועגען ליכווע-פּרייזען קאָן קיין רייד נישט זיין, און די קאָנקורענץ צווישען עולם פדיון-זוכער איז אַזוי גרויס, אַז די מקחים אויף אַלץ זענען סיי ווי בעשטימט אויף 10—15 פּראָצענט נידריגער, ווי דער נאָרמאַלער.

א פערבלאָנדזשעט קינד

(2) נעכטען בייטאָג האָבען דורכגייער אָנגענומען אויף גלובנאַ-גאַס אויף אַ וויינענדיגער 4-5-יעהריגער מיידעלע.

דאָס קינד איז שיין און װאַרעם אָנגעטאָן.

דאָס מיידעלע קען נישט אָגוויזען, וואו זי וואוינט, און ווער זענען איהרע עלטערן.

מען האָט זי אָפּגעפיהרט אין דעם נאָהענטסטען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט.

א חודש פאר די גמילת-חסדים-קאסעס

דער צוזאַמענפאָהר פון אַלע ג"ח-קאַסעס אין פּוילען האָט אָנגענומען אַ רעזאָלוציע וועגען בעשטימען אין גאַנץ פּוילען אַ חודש פון אַ פערשטאַרקטער אַרבייט לטובת די ג"ח-קאַסעס.

אין נאָמען פון דעם דערמאָנטען צוזאַמענפאָהר פּראָקלאַמירען מיר איצט דעם דאָזיגען „חודש" פון דעם 20-טען דעצעמבער 1932 ביז דעם 20-טען יאַנואַר 1933.

מיר ווענדען זיך מיט אונזער אויפרוף צו אַלע פערוואַלטונגען פון די קאַסעס, צו אַלע פריינד פון די קאַסעס, צו די יודישע קהלות, צו די מיטגלידער פון די קאָמונאַלע אינסטיטוציעס און צו דער גאַנצער יודישער בעפעלקערונג ווענען אונזער שטיצען די קאַסעס בכלל און וועגען מיטהילף, אַז די פּראָקלאַמירטע אַקציע זאָל דורכגיין מיט ערפאָלג.

מיר רופען די גאַנצע יודישע געזעלשאַפט בריית אונטערצושטיצען די ג"ח-קאַסעס אין משך פון דעם „חודש". אין משך פון איין חודש זאָלען אַנטייל נעהמען אין דער שווערער אַרבייט וואָס די פערוואַלטונגען פון די קאַסעס טראָגען אויף זיך אין משך פון יאָהרען.

מיר רופען די פערוואַלטונגען פון די קאַסעס אַז זיי זאָלען פערדאָפּלען און פערפיל-פאַכען די אָנשטרענגונגען און זעהן אויסצוניצען אַז נאָך דעם „חודש" פון די ג"ח-קאַסעס אַ"ו"ס פיל-פאַך פערפעסטיגט און פערשטאַרקט.

מיר רופען אויך די איינצעלנע מלווים זיי זאָלען אין משך פון דעם „חודש" אויספילען די התחייבותן לגבי די קאַסעס וועלכע זיי האָבען פערנאַכלעסיגט ביז איצט.

מיר רופען צו אַלע מיטגלידער פון די יודישע קהלות און מאַגיסטראַטען אַז זיי זאָלען די אַלע ביז איצט בעשטימטע געלדער פאַר די ג"ח-קאַסעס — אויסצאָהלען אין משך פון דעם „חודש" פאַר די ג"ח-קאַסעס.

דער צוזאַמענפאָהר פון די קאַסעס, וועלכער האָט געמאָלדען דעם „חודש" פאַר די קאַסעס האָט אין הסכם מיט אַלע פאַרגעקומענע דאַיאָן-קאָנפערענצען, געשטעלט קאָנקרעטע אויפגאַבען, וועלכע מוזען דערגרייכט ווערען אין משך פון דעם „חודש" אין דער פולער מאָס.

די אויפגאַבען זענען:

1) אַ מיליאָן זלאָטעס דאַרף געזאַמעלט ווערען איבערן לאַנד פאַר די ג"ח-קאַסעס אין משך פון דעם חודש.

2) בייע 85 טויזענד מיטגלידער, וואָס זאָלען אונטערשטיצען די ג"ח-קאַסעס דאַרפען ווערען בירט ווערען אין משך פון דעם „חודש".

3) די פערלעגענע חובות מוזען פערקירצט ווערען אויף דער העלפט. יעדענפאַלס טאָרען צום סוף פון חודש די פערלעגענע חובות נישט איבערשטייגען מעהר ווי 5 פּראָצ. פון אומזאַץ-קאַפּיטאַל פון יעדער קאַסע.

יעדע קאַסע דאַרף זאַמלען אין משך פון דעם חודש אַ סומע, וועלכע זאָל אויסמאַכען דורכשניטליך נישט ווייניגער ווי 50 גראָשען פון דער צאָהל נפשות אין דער שטאָט.

יעדע קאַסע דאַרף שטרעבען צו פערדאָפּלען אין משך פון דעם חודש די צאָהל מיטגלידער, יעדענפאַלס דאַרף דערפיהרט ווערען דערצו אַז יעדע 2-טע פאַמיליע אין דער שטאָט זאָל ווערען מיטגליד פון דער קאַסע.

כדי אויסצופיהרען די דאָזיגע וויכטיגע אויפגאַבע-מוזען געשאַפען ווערען ספּעציעלע קאָמיטעטען וואָס דאַרפען מיטהעלפען די פערוואַלטונגען אויסצופיהרען אין משך פון „חודש" די אויבענאָנגעוויזענע אויפגאַבען.

דאָס אונטערשטיצען די בעליבטסטע פאָלקס-אינסטיטוציע מוז ווערען אַ פאָלקס-זאַך, שטיצט די ג"ח-קאַסעס! העלפט אַלע מיט דעם ערפאָלג פון דעם „חודש" פון די גמילות-חסדים-קאַסעס!

וואַרשע, דעם 1-טען דעצעמבער 1932.

צענטראַלע פון די ג"ח-קאסעס „צעקאבע".

פּראָפ. דר. מ. שאָר, ר. שערעשאָווסקי, דר. מ. קלומעל, י. הימעלפאַרב.

היינטיגע ארץ-ישראל אקאדעמיע

אין פילהארמאניע זאל

היינט אָוונד קומט פאָר אין פילהאַרמאָניע-זאַל די ארץ-ישראל-אַקאַדעמיע אונטער דער לאָזונג: „פאַר דער פינפטער עליה".

צו דער אַקאַדעמיע קומען ספּעציעל פון וואַרשאַ די אָנגעזעהענע ציוניסטישע פיהרער: ראַטמאַן ד"ר מ. הינדעס, אַדוואָקאַט אברהם לעווינסאָן נעוו. דעפּוטאַט פון בריסק. די חשוב'ע פּרעלעגענטען וועלען אַרויסטרעטען מיט רעדעס — ראַטמאַן ד"ר הינדעס א.ד.ט.: „פאַר דער פינפטער עליה", אין אַדוואָקאַט לעווינסאָן א. ד. ט.: „ווען אַ לאַנד בויט זיך".

א בערלינסקי-פריהמארגעז

אין פערלאַג „טורעם" און ביי דער מיטהילף פון ליטעראַטור-פאָנד ביים פעראיין פון יודישע ליטעראַטען אין וואַרשאַ איז נאָר וואָס דערשינען אַ נייער באַנד נאָוועלען פון טאַלאַנטפולען בעלעטריסט ש. בערלינסקי א. ד. „צו אַ נייער וועלט".

ש. בערלינסקי, וואָס די יודישע קריטיק האָט איהם צוגעזאָגט אַ חשוב אָרט אין אונזער ליטעראַטור, האָט מיט זיין צווייט בוך איבערצייגט, אַז ער וועט דאָס אָרט פערנעמען.

זונטאָג, דעם 25 ד. ח. קומט פאָר אין קאַמעראַל-טעאַטער, אַל. 1 מאַי 2, אַ פריהמאָרגען, געווידמעט דעם דאָזיגען בוך. אין פריהמאָרגען בעטייליגען זיך די דיכטער משה בראָדערזאָן, ש. בערלינסקי, רעזשיסער פון דער „ווילנער טרופּע" י. ראַפּבוים און די „אַראַראַט"-אַרטיסטען דזשיגאַן און בירנבוים.

פון „אַראַראַט"

היינט שפּילט דאס טעאטער אין וולאצלאוועק

דער „אַראַראַט" שפּילט נישט היינט אין לאָדז, נאָר אין וולאָצלאַוועק, וואו ער איז אַרויסגעפאָדערט געוואָרען אויף צוויי פאָרשטעלונגען (היינט און מאָרגען) צו שפּילען לטובת דעם דאָרטיגען יודישען שפּיטאָל.

פרייטאָג שפּילט דער „אַראַראַט" ווידער אין לאָדז 2 פאָרשטעלונגען.

דאָס פּראָגראַם א. נ. „אין פינטשעווו טאָגט שוין!" ווערט שוין געשפּילט די לעצטע וואָך, או צו ניי-יאָהר וועט געוויזען ווערען אַ פולשטענדיג נייער פּראָגראַם — לויט דער אַלגעמיינער צאָהל דער 28-ער.

היינט אין די פוילישע טעאטערס

שטאָטיש טעאַטער: היינט 8.15 אָוו. „שריי כינע".

קאַמעראַל-טעאַטער: „גליק פון מאָרגען".

פּאָפּולאַרני טעאַטער: היינט 8,15 אָוונד, „דער אונשולדיג פערמשפּטער".

רעוויו-טעאַטער „יאַר": „אוי, ווייבלעך, ווייבלעך".

ראדיא-פראגראם

מיטוואָך, דעם 21 דעצעמבער 1932

11,40 טעגליכע פּרעסע-איבערזיכט. 11.50 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט. 11,58 צייט סיגנאַל. 12,10 גראַמאָפאָן-פּליטען. 1,20 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט. 3,10 קאָמוניקאַט פון עקספּאָרט-אינסטיטוט 3,15 ווירטשאַפטליכער קאָמוניקאַט. 3,30 סקויטען-כראָניק. 3,35 פּראָגראַם פאַר קינדער. 4,00 גראַמאָפאָן-פּליטען. 4,40 רעפעראַט. 5,00 פאָרלעזונג פאַר מוזיק-לעהרער. 5,15 גראַמאָפאָן-פּליטען. 5,40 רעפעראַט. 6,00 לייכטע מוזיק. 7,00 פערשידענעס. 7,20 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער, רעפּערטואַר פון די טעאַטערן. 7,30 פּעליעטאָן. 7 45 ראַדיאָ-פּרעסע. 8,00 טר. פון ווילנאַ: אוידיציע. 8 30 לייכטע מוזיק פון גראַמאָפאָן-פּליטען. 9.00 ספּאָרט-ידיעות. 9.05 ראַדיאָ-פּרעסע. 9,10 קאַמעראַל-קאָנצערט. 10,00 אוידיציע. 10,15 טאַנץ מוזיק. 10,40 גראַמאָפאָן-פּליטען. 10,55 מעטעאָראָלאָגישע און פּאָליציי-קאָמוניקאַטען. 11,00 טאַנץ-מוזיק.

* * *

אויסלאנד

4,15 דאַווענטרי — סימפאָנישער קאָנצערט. 7,15 ריגאַ — סימפ. קאָנצערט. 8 30 קאָפּענהאַגען — אָפּערע. 8,50 שטראַסבורג — אָפּערע. 10,20 דאַווענטרי — סימפ. קאָנצערט.

פון דער לאדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי	—	—	—	86.00
4 פּראָצענטיגע בוראָוולאַנע			—	39.25
3 „ דאָלאַרובקאַ				53.50
7 „ סטאַביליזאַציע (אמ.)				54.00
8 „ וואַרשאַווער שאַנד-בריף				45.50
8 „ לאָדזער	„	„		45.00
ענגלישע פונט	—	—	—	29.88
דאָלאַר —	—	—	—	8.93

נאָך ווינער אַרט

אָרטאָפּעדישער אנשטאלט

פּראָטעזען, גאָרסעטען, אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטע אַלער אַרט, לייכטע פּלאַטפוס-איינלאַגען נעגען פוס-שמערצען אַלס נאָך גיפּס-אַבדרוק.

Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović

פּיעטריקאָווער 119, טעל. 231-81.

Dr. med. **H. ŁUBICZ**

ספּעצ. פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקהייטען

צעגעלניאַנאַ 7, טעל. 141-32

נעמט אָן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאָכמ. און פון 5—8 אָוונד. זונטאָג פון 9—11 בייטאָג.

יעדער ליבהאַבער פון שעהנער קונסט דאַרף בעזוכען די

בילדער-אויסשטעלונג

פון בעריהמטען קונסט-מאָלער

יעקב ראטבוים

אין לאָקאַל פון „בני ברית"

פּיעטריקאָווער 90.

די פאסט וועט איינקאסירען קליינע חובות

(א) לויט ווי עס אינפאָרמירט אונז די פּאָסט-דירעקציע זענען אויסגעאַרבייט געוואָרען נייע פאָרשריפטען מכוח'ן פערלייכטערן דאָס אַדורכפיהרען קליינע איינמאַהנונגען דורך דער פערמיטלונג פון דער פּאָסט.

די דאָזיגע אינאָוואַציע זעהט פאָר, אַז איטליכער בירגער, וואָס וויל אויפמאַהנען ביי זיין בעל-חוב אַ סומע נישט העכער פון 30 זלאָטעס, קאָן אויסקויפען פאַר 30 גראָשען אַן ענטשפּרעכענדען קוועסטיאָנאַריוש, אויף וועלכען ער דאַרף אָנגעבען די סומע צום איינקאַסירען און דעם אַדרעס פון בעל-חוב. דאַן וועט די פּאָסט די אָנגעגעבענע סומע איינקאַסירען און צושטעלען דעם קרעדיטאָר.

די דאָזיגע אינאָוואַציע זאָל איינגעפיהרט ווערען שוין אין אָנהויב יאַנואַר 1933.

א דרייסטע גנבה

(2) נעכטען האָבען זיך אין דער וואוינונג פון חיים ליפשיץ, אויף פּירשאָוויטשאַ 5, אַריינגעקריגען גנבים, וועלכע האָבען צוגענומען אַ קאַסעטקע מיט אַ טייערען קאָליע מיט אַ בריליאַנט, אַ בריליאַנטענעם רינג און אַ קאַראַקול-מאַנטעל.

דער היזק בעטרעפט אַן ערך 5000 זלאָטעס.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פארגיסונג פאר קראנקע אויף מילעם פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פארלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ועט ניט פון זיך פערשווינדן. קרומע פיס אין דער קראנקער איז א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס וערט ער בראגדיג און שטערבליך. ספעציעל גוטע הייל באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך הרויסע פראפעסארען מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר

דאקטאר בראכירורגישער בעווייזונגען זיכער דעם שטערטטען און געהייליגטען ברוך. אויך פאר הויקערס, ליימונגען מיט הייל-גארטעלען און ספעציעלע ראפען פאר פערקרימטע פיס און פלאט-פיס. ספעציעלע איינלאגען אין די שיך קינסטליכע גלידער פיס און הענד, גומענע זאקען, פאר די גרעסטע קראנקע אדערן. עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונט

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,

tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אומבעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בראנטש, פראפ. ד"ר י. מאריש-לער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין הארציגסטען דאנק דעם ה' ד"ר. י. ראפאפארט, האויפטשטאט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 פאר זיין ערטייַלטע הילף אין מ"נע ברוך-ליידען. דעם 20-טען סעפטעמבער 1932, האב איך זיך געווענדעט צו א שווערער ברוך-קראנקהייט, וואס האט מיר געדראהט א געפאהר און דאך א דאנק דעם פערלעגטען מיר בעגעגעט דורכ'ן ספעציאליסט ה' ד"ר. י. ראפאפארט האט ער מיר געלינדערט די שמערצען.

(—) J. Silberspitz
לאדז, פראנציסקאנער 56.

URODONAL
CHATELAINA

Zwalcza
reumatyzm
podagrę
piasek
sklerozę

czyści nerki
oczysz. wątrobę
i stawy,
łagodzi arterje
i zwalcza
otyłość

Do nabycia we wszystkich aptekach i skł. apt.
Przedstawicielstwo ul. Fredry 4 Warszawa

אייליג! ווינטיג!
א פעראיינפאכטע האנדעלס-בוך

בעשטעטיגט דורכ'ן פינאנץ-מיניסטעריום. צוזאמען מיט נעליע א ויפקלערונגען און אינפארמאציעס אין יודיש צו בעקומען אין שרייב-מאטעריאלען-געשעפט פון

A. J. OSTROWSKI S-cy
Łódź, Piotrkowska 55,
telefon 203 54.

יעדער איינציגער
מעבעל
האט זיך איבערצייגט, אז פאר דיוואנעס, פאלצען, נייה-מאשינען, גארדערבען או"וו צאהלט די העכסטע פרייזען
א.ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאן 191-00.
ביי מיר אין שטענדיג פערשידענע גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

ליטעס
פאר
גראבסטע אנשטעלטען
דריקערייען און פערלאגען
עמבאלאזשען
די איינציגע אדרעס אונזער לאדז
104 גלובוס
טעל.: 241-24
פיאטרקאווער

Dr. med. JOZEF SZEPS
אינערליכע קראנקהייטען
ספעציאל-ארצט פאר לעבער, דארם און מאגען-געדערם-קראנקהייטען
Piłsudskiego 36 (ווסכאדניא) טעל. 224-13.
נעהמט אן פון 6 ביז 8 אווענד.

Dr. S. Kantor
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען
וואוינט יעצט אויף
PIOTRKOWSKA 90, tel. 129-45.
נעהמט אן פון 8—2 נאכמיטאג און פון 4—9 אווענד.
זונטאג און יום-טוב פון 8—2 נאכמ.

קליינע אנאנסען
1 זלאטי
אנאנס ביז 15 ווערטער

פראנט-לאקאל, פארטער, נארוטאוויטש עק פיעטריקאווער, שעהן רעמאנטירט, צוגאנג ליך צו איבערנעבען. צו ערפאהרען ביי
I. Fuks Piłsudskiego 28
1351 מעבעל-געשעפט.

א צימער מיט א בעווזנדערן איינגאנג, פארטער, נעבענדער גאנאוויסקא, אין אפערטע-געלד, זין זאטארט פארבינדען, נאייגענט פאר געשעפט. צו ערפאהרען ביי ניימאן, פלאץ וואלנאשצי 8.

Oryginalny
8-טיגע פאטאגראפיען-אפאראטען
"FOTO" אלבומען
(פאטאגראפיען) וואונדערשעהן 150 פאטאגראפיען און קאליע פון 60 גר.
znak fabr.
NIEMEŃSKA FABRYKA Grodno
(בעקאנטע מיט א גאלדענעם מעדאל)
Sklep w Łodzi, Piotrkowska 49
telefon 106-33.

עס ווערט געזוכט א שותף מיט 5000 זל. צו א פערטרעטונג אויף פוילן, איינקונפט מאנאטליך 2000 זל. צו ערפאהרען אין אדמיני. פון דער צייטונג אונטער "2000"
5366

היגיעניש-קאסמעטישער סאלאן
Szwajcerowej
אין בזוואוגען מיט היגיענישע טאג און
איבערגעטראגען
פון דער גארטעקאווסקא 24
אויף פיעטריקאווער 106 1. שט., טעל. 115-08

שייטלען
— מיט —
פאריזער שרינדען
ווי אויך
פערטיגע שייטלען
ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט
און אנדולאציע
צו ביליגע פרייזען,
ביי קערש
סקווערנאווא 15.

Dr. HELLER
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע
האט זיך איבערגעזידעלט אויף
טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4—8 אווענד.
פאר פרויען ווארטע-זאל.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

Dr. med. Haltrecht
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאג און פון 5—9 אווענד. זונטאג פון 10—1 בייטאג.
פאר ארבייטסלאזע לעטשניצע פרייזען

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאנא 15 טעל. 149-07.
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען, מענער-שוועכע בעהאנדלונג מיט עקספיעלץ בעסטראלונג.
נעהמט אן פון 8—11 פריה און פון 4—8 אווענד.
זונטאג פון 9—1 בייטאג.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

Dr. med REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 20193
ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג, קינדערלאזיגקייט און עקספיעלץ בעסטראלונגען
נעהמט אן פון 5 — 8 אווענט.
זונטאג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמ.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med.
W. Eychner
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4
(נעבן קינא "משארי") טעל. 134-72

3 pokoje z kuchnią
przy ul. Cegielnianej, słoneczne z wygodami, elektrycznością, gazem i telefonem
zaraz do oddania.
Oferty sub. „J. S." do admin. nin. pisma.

בוכהאנדלונג נ. בערלינסקי
לאדז, אלט-שטאט 12.
חודש פונם יודישען בוך, ארגאניזירט לויט דער איניציאטיוו פון יודישען פען-קלוב אין פוילען
אין דער ביליגער רשימה געהען אריין העכער 1000 פון די בעסטע ביכער, די ווינטיגסטע ווערק פון דער יודישער און וועלט-ליטעראטור פון די בעדייטענדסטע פערלאגען. הנחה ביז 90 פראצ.
קומט און זעהט אדורך די רשימה פונ'ם ביליגען ביכער-פעריקע און איהר וועט זיכער עפעס קויפען.
אלע ביכער זענען צו בעקומען אויך אין ראטעס-באצאל צום פרייז פון 1.50 גילדען.

דארפט נישט אוועק קיין אויסגעבערעכנטע לעמפלעך!
ווייל פאר יעדע אלטע שפאריבקע בעקומט איהר צוריק א נייע. טויש פון דעשוגעריע.
—א העלפט פון פרייז.—
מ. זענדעל ו. פלאץ וואלנאשטשי 9
(פראנט-נאוועש"ב), רוג נאוואמייסקא.
איך קויף אלטע שפארעבקעס יעדען קוואנטום.

צו אלע פאליסען-בעזיצער!
די אלע, וועלכע האבען דורך מיר רעגיסטרירט די רוסישע פאליסען און האבען שוין בעקומען אויסגעצאהלט, ווי אויך די אלע, וועלכע צאהלען פאליסען און האבען צוליב סיבות אויסגעצאהלט צו צאהלען, קענען זיך ווענדען אלע ארט אינפארמאציעס, וועלכע ווערען ערטיילט בחנם טעגליך פון 9—11
צום פערזעקורעניע-אינספעקטאר
ה. קאנסער, קאמיענא 9, טעל. 175-88.
בעמערקונג: איך נעהם אויך אן פאליסע. ראציע פאר פייער און גנבות אויף מאוועבלען, אויטא'ס און שויפענסטער.
4946

קליינע פאדאמקעס !!!
וועלען צאהלען פון ניי-יאהר אן סוחרים, וועלכע וועלען פיהרען האנדעלס-ביכער. איך פיהר שוין פיל יאהר ביי איינציגע פירמעס האנדעלס-ביכער, וועלכע ווערען קאנטראלירט און שטענדיג סקארב פון ארקעסטן אין די פירמעס צאהלען פאקטעס לויט די ביכער. איבערנעמען דערפאר סוחרים, וועלכע ווילען פון ניי-יאהר איינפיהרען ביכער. מיט אכטונג
ג. גרינבוים, קאנסטאנטינער 46
לינקע אפיציגע, 1-טער שטאק.

„SANATO"
כירורגיש-וועכנעריי-אנשטאלט
אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
גינעקאלאגיש-וועכנעריי-אבטיילונג
ד"ר מעד. ש. איינער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד. רייטלער-סורזשאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער
פרייז פון א געבורט
אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט מעדיצינישע-מיטלען
200 זל.
אורזשעפאנעלע ארזשן קינדער ד"ר מעד. י. פאלאקאוו
כירורגישע אפטיילונגען ד"ר מעד. ס. קאנטאר.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נור פאר ווענערישע הויט-קראנקע, און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויסלאסונג אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליום מיט ספעציאליסטען, אין אורא-לאגישע און נערוועז-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט לאסמעטיק.
— — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד.
פון 11 ביז 12 און פון 1 ביז 3 נאכמ. בעמטען דער פרוי-דאקטער נור קינדער און פרויען,
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען
וויזיט 3 זל.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער שורה מאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען אין טעקסט—40 ... —66 ... 4 זאב'ן טעקסט—12 ... —18 ... 8 צוליב דער שטאט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט	נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט 8 שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.	**אבאנאמענטס-פרייז:** אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.	צאהלען, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקען די אנאנס אדער צוריקצואהלען פאר דעם אנאנס	פאר'ן אינהאלט אין טער מין פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פאראנט-ווארטליך. די אדמיני. איז אפען בייטאג און פיינאכט

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman